

KINNITATUD
Keskkonnaameti
peadirektori 6.05.2020
käskkirjaga nr 1-2/20/5-4

Suurekivi looduskaitseala (Suurekivi loodusala) kaitsekorralduskava 2020–2029



SISUKORD

1.1.	Ala iseloomustus	5
1.2.	Maakasutus.....	6
1.3.	Huvigrupid	7
1.4.	Kaitsekord	7
1.5.	Uuritus.....	10
1.5.1.	Läbiviidud inventuurid ja uuringud	10
1.5.2.	Riiklik seire.....	10
1.5.3.	Inventuuride ja uuringute vajadus.....	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
2.	VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	12
2.1.	Elustik.....	12
2.1.1.	Kaunis kuldking.....	14
2.1.2.	Punane tolmpoa.....	16
2.1.3.	Harilik kopsusamblik	18
2.2.	Kooslused.....	19
2.2.1.	Metsad.....	21
3.	KÜLASTUSKORRALDUS	28
3.1.	Tähised	28
4.	KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED.....	29
4.1.	Tegevuste kirjeldus	29
4.1.1.	Inventuurid, seired ja uuringud	29
4.1.2.	Taristu	30
4.1.3.	Eeskirjad, kavad.....	31
4.2.	Tegevuskava.....	32
5.	KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	33
	KASUTATUD ALLIKAD	35
	LISAD.....	37
	Lisa 1. Kaitse-eeskiri	37
	Lisa 2. Väärtuste koondtabel.....	42
	Lisa 3. Avalikustamise materjalid.....	44

Lisa 4. Ulatuslike loodusõnnetuste likvideerimine ja metsakahjustuste leviku tõkestamine kaitseala piiranguvööndis ja hoiualal.....	52
Lisa 5. Fotod	53

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks. Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitseala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Suurekivi looduskaitseala (*edaspidi* Suurekivi LKA) kaitsekorralduskava eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (*edaspidi ala*) – selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vms väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi üks kaasamiskoosolek, mis toimus 12.12.2012 algusega kell 15.00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris. Kaasamiskoosoleku protokoll on lisatud kaitsekorralduskava lisasse 3.

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti kaitse planeerimise juhtivspetsialist Riina Kotter (tel: 503 7128, e-post: riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Kava kaasajastas Keskkonnaameti kaitse planeerimise spetsialist Liggi Namm (tel: 522 6894, e-post: liggi.namm@keskkonnaamet.ee).

Kava koostasid Adepte Ekspert OÜ (tel: 673 2244, e-post: info@adepte.ee) esindajad Piret Toonpere, Janek Kivi ja Anni Naaris.

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007–2013” JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA” PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE” MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS” PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

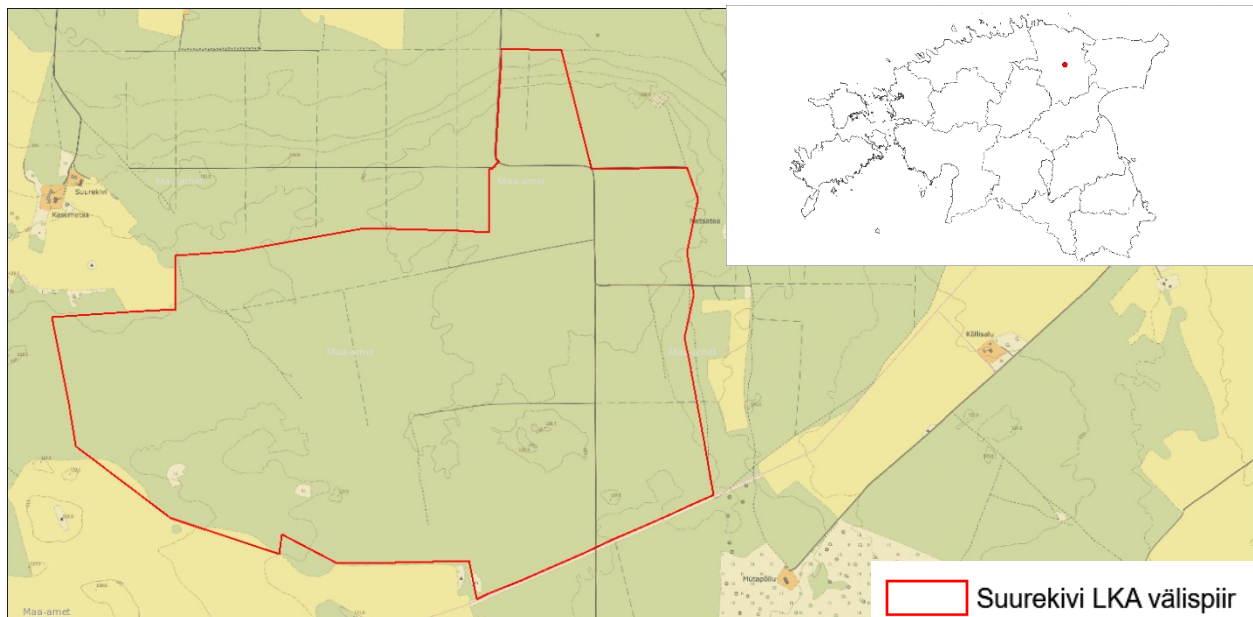
Kaanefoto autor Liggi Namm

SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Suurekivi LKA pindala on 270,3 ha ning see asub Lääne-Viru maakonnas Vinni vallas Koeravere ja Veadla külas (joonis 1). Kaitseala paikneb Pandivere maastikurajoonis. Kaitseala on tasase reljeefiga, valdavaks on sinilille kasvukohatüübi kuuse-segametsad. Metsad on suures osas kujunenud endistest puisrohumaadest ja neis kasvab suhteliselt palju tammesid. Kaitseala on piirkonnas oluline kauni kuldkinga ja kopsusambliku kasvukoht. Lisaks neile kasvab kaitsealal mitmeid teisi kaitsealuseid taimi ja vääriselupaiga tunnusiikke.

Suurekivi LKA (keskkonnaregistri kood KLO1000733) moodustati 2019. aastal¹. Varem (alates 2005. aastast) oli see ala kaitse all Suurekivi hoiualana. Hoiuala kaitsekord ei olnud alale piisav, sest sellele ei koostata kaitse-eeskirja, mis on paljude erinevate kaitseväärtuste olemasolu korral kaitsereežiimi täpsustamiseks vajalik. Samuti ei võimalda hoiuala kaitsekord mitme eri rangusega võõndi moodustamist ja vajalike piirangute rakendamist, mis on oluline eelkõige metsaelupaikade kaitseks. Suurekivi LKA-l asub üle-euroopalise looduskaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluv Suurekivi loodusala (EE0060208).



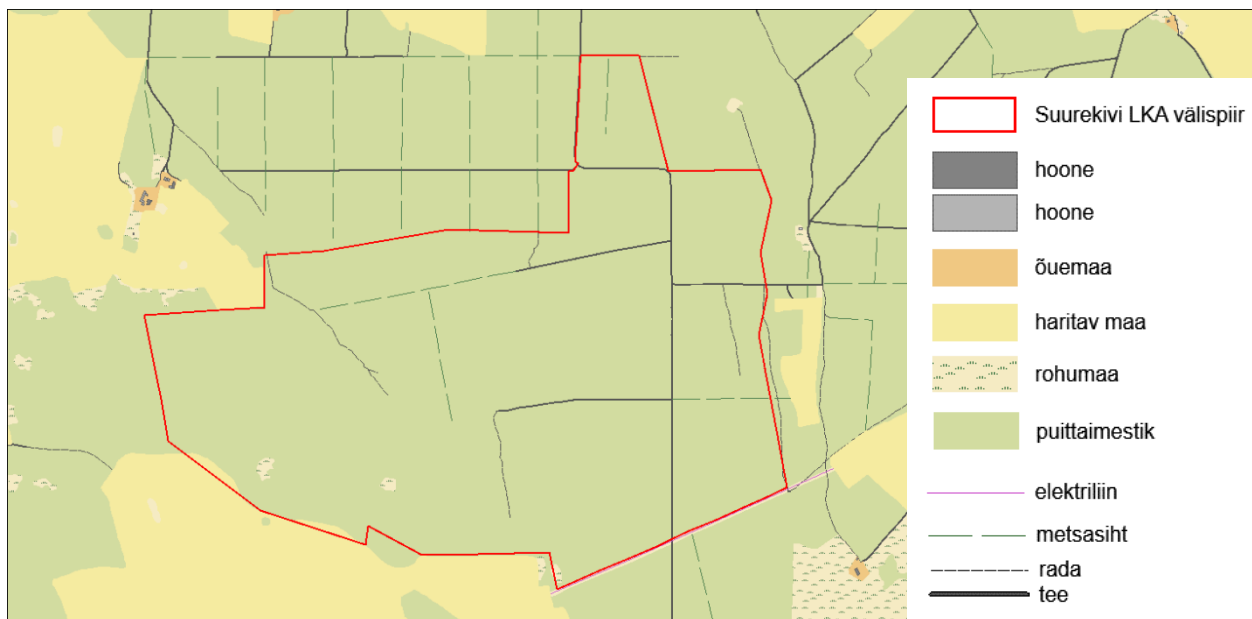
Joonis 1. Suurekivi LKA välispiir ja paiknemine. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2019.

¹ Vabariigi Valitsuse 07.03.2019. a määrus nr 20 „Suurekivi looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri”.

Suurekivi LKA kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi² I lisas nimetatud elupaigatüüpide vanad loodumetsad (9010*³), vanad laialehised metsad (9020*) ja rohunditerikkad kuusikud (9050) kaitse. Liikidest on kaitse-eesmärk kaitsta loodusdirektiivi II lisas nimetatud kaunist kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) ning direktiivis käsitlemata punast tolmpaad (*Cephalanthera rubra*) ja harilikku kopsusamblikku (*Lobaria pulmonaria*) ning nende elupaiku. Kaunis kuldking kuulub II kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku viimase (2017. a) hindamise järgi ohulähedane⁴ liik (EELIS, 2019). Punane tolmpaad kuulub II ja harilik kopsusamblik III kaitsekategooriasse, mõlemad liigid on ohualtid (EELIS, 2019).

1.2. MAAKASUTUS

Maakasutuselt on valdav osa kaitsealast kaetud puistuga, mida kohalikud teavad Müta metsana. Metsamaa moodustab kaitsealast 99%, s.o 268 ha. Kaitsealal asub kolm väikest niidulappi, mille kogupindala on 0,8 ha. Kaitsealast edelasse jääb suur haritav maa, mille ääreala ulatub paari ribana ka kaitsealale. Kaitseala idaosa läbib põhja-lõuna suunaliselt Inju-Raeküla eratee. Hooneid, õuealaid ja tehnorajatisi kaitsealal ei asu. (joonis 2).



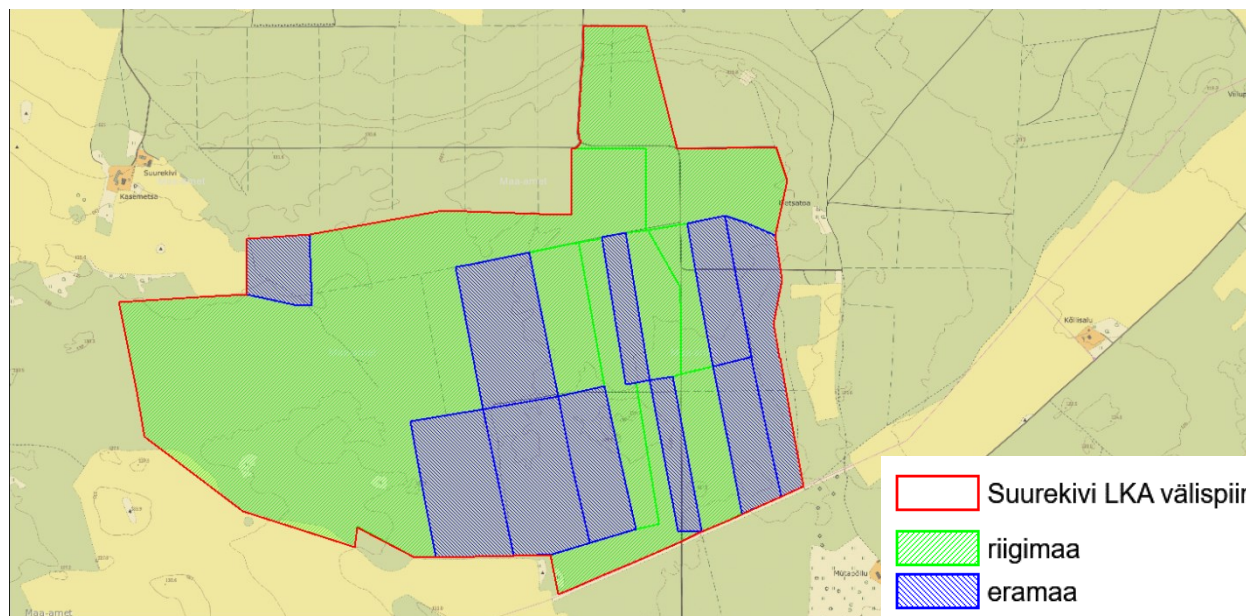
Joonis 2. Kõlvikuline jaotus Suurekivi LKA-l. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2019.

² EÜ nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Punase nimestiku kategooriad on: piirkonnas väljasurnud (RE), kriitilises seisundis (CR), väljasuremisohus (EN), ohualdis (VU), ohulähedane (NT), soodsas seisundis (LC), puuduliku andmestikuga (DD), võõrliigid (NA), liigid, mille haruldust ei ole hinnatud (NE).

Suurekivi LKA 270,3 ha-st moodustab riigimaa u 67%, s.o 181 ha. Ülejäänud ligikaudu 90 ha (34%) on eramaa (joonis 3). Munitsipaalmaad ega vormistamata (jätkuvalt riigi omandis olevat) maad kaitsealal ei ole.



Joonis 3. Maaomandi jaotus Suurekivi LKA-l. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2019.

1.3. HUVIGRUPID

Keskkonnaamet (KeA) – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala kaitse-eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.

Keskkonnainspeksioon (KKI) – korraldab järelevalvet kaitstavatel loodusobjektidel.

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) – praktiliste looduskaitsetööde teostaja riigimaadel. Korraldab kaitseala tähistate paigaldamist.

Vinni Vallavalitsus – on huvitatud ala looduväärtuste hoidmisest ja kaitsest.

Loodusteadlased, loodushuvilised – soovivad uurida ja säilitada loodusväärtusi.

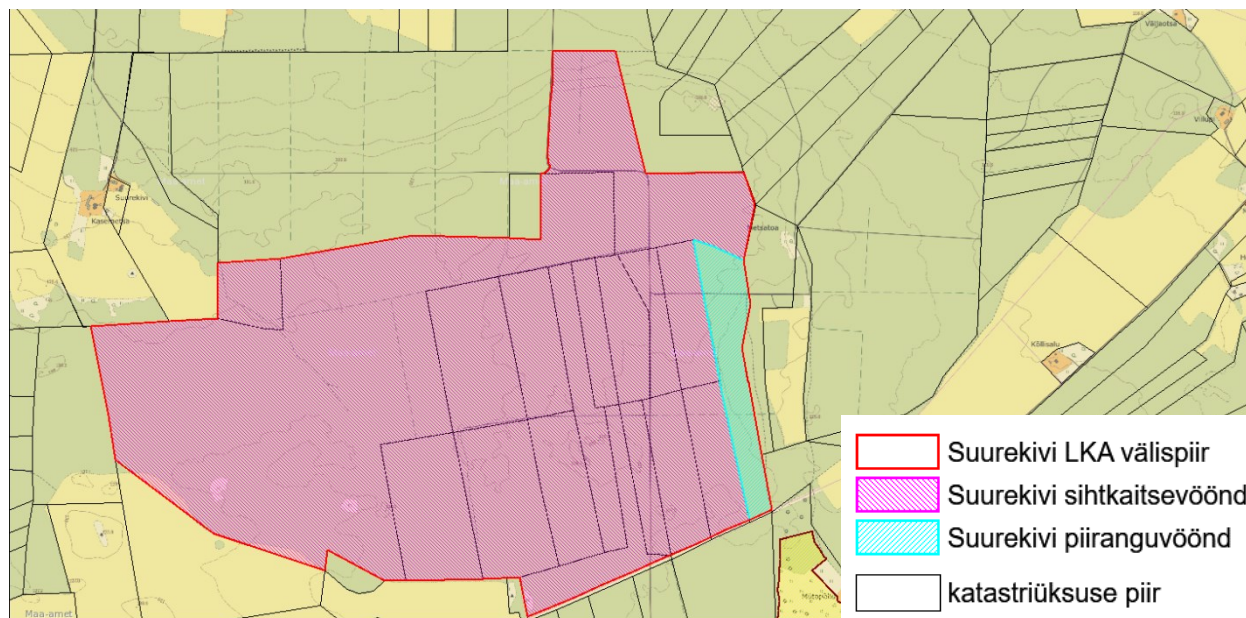
Maaomanikud – on huvitatud maaomandi kasutamisest, maaomandi tuludest ja korrastatud maastikest.

Jahimehed – on huvitatud jahi pidamisest alal. Suurekivi LKA kaitse-eeskirja järgi on jahipidamine kaitsealal lubatud. Kaitseala asub Pajusti jahipiirkonnas.

1.4. KAITSEKORD

Suurekivi LKA kaitsekord on sätestatud Vabariigi Valitsuse 7.märtsi 2019. a määrusega nr 20 kinnitatud kaitse-eeskirjaga (lisa 1). Kaitseala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja

majandustegevuse piiramise astmele üheks sihtkaitsevööndiks (259,6 ha) ja üheks piiranguvööndiks (10,7 ha, joonis 4). Sihtkaitsevööndis asuvad kaitseala kõige väärtuslikumad loodusdirektiivi metsaelupaigatüübid ning kompaksemad kaitsealuste liikide kasvukohad.



Joonis 4. Suurekivi LKA tzoneering. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet, 2019.

Kaitse-eeskirjaga on inimestel lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Kuna jahipidamine ei sea ohtu ulukipopulatsioonidele, on see kaitsealal lubatud. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud teedel, jalgrattaga ka radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ja kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusel, sealhulgas piiranguvööndis metsamajandustöödel. Muudel tingimustel pole väljaspool teid sõitmine lubatud, sest see kahjustab taimkatet ja kaitsealuste liikide kasvukohti.

Telkimine on kaitsealal keelatud, sest sellega suureneb negatiivne mõju (tallamine, prahistamine, ebaseaduslikud lõkkekohad jne) kooslustele ja kaitsealustele liikidele.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba või rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatist, ning jahiulukeid lisaõõta. Jahiulukite lisaõõtmine suurendab kunstlikult ulukite arvukust. Metsaad kahjustavad maapinda tuhnides ja risoome süües kaitsealuseid taimi. Need piirangud tulenevad looduskaitseaduse § 14 lõikest 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on keelatud ka lõket teha, sest see seab ohtu kaitsealustele liikidele.

Suurekivi sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi, loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Sihtkaitsevööndis on majandustegevus keelatud.

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitseala valitseja saab nõusoleku andmisel seada tingimusi, mille täitmine tagab kaitseväärtuste säilimise. Sihtkaitsevöönd on ette nähtud looduslike liikide ja elupaikade kaitseks ning looduslike koosluste säilitamiseks, mistõttu külastajate massiline viibimine alal võib kahjustada vööndi kaitse-eesmärgi saavutamist. Seetõttu piiratakse sihtkaitsevööndis rahvaürituste korraldamist ja suunatakse inimesed olemasolevatele radadele, kus on võimalik korraldada rahvaüritusi, tekitamata loodusele suuremat kahju.

Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Sihtkaitsevööndis võib osutada vajalikuks metsakoosluste kujundamine laialemhises metsas, kus laialemhiste puude hulgast on nende säilimise eesmärgil vajalik eemaldada kuuski või pehmelehtpuid. Samuti võib olla vajalik tugevate inimõjudega metsaosad kujundada looduslikumaks (nt muuta puisniidu alla istutatud II rinde kuuserivid mitmekesisemaks).

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. Sihtkaitsevööndi metsadesse jäävad kaitse-eesmärkides nimetatud liikide kasvukohad. Sobiva kaitsekorruga tagatakse neile soodsad kasvukohad. Kauni kuldkinga, punase tolmpa jt liikide elutingimuste parandamiseks võib olla vajalik teha võsaraiet või eemaldada vähesel määral suuri puid.

Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud olemasolevate rajatiste hooldustööd. See on vajalik, sest sihtkaitsevööndit läbivad teed, mida mööda on ligipääs väljaspool kaitseala asuvatele katastriüksustele.

Suurekivi piiranguvööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse. Piiranguvööndis on majandustegevus lubatud, kuid arvestama peab kaitse-eeskirjas sätestatud tingimustega.

Piiranguvööndis on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas. Rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ette valmistamata ja tähistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Suuremate rahvaürituste korraldamiseks on vajalik taotleda kaitseala valitsejalt nõusolek, et kaitseala valitseja saaks ürituse korraldamisele seada tingimusi rahvahulkade hajutamiseks ja suunamiseks kohta, kus kaitseala kaitseväärtusi ei kahjustata ja kus tallamine ei ohusta kaitsealuste taimeliikide püsijäämist.

Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine. Kaitsealal puuduvad liigniisked alad, mistõttu pole maaparandussüsteemide rajamine vajalik. Keelatud on maavara kaevandamine, sest see ohustab elupaigatüüpide ning kaitsealuste, ohustatud ja haruldaste liikide säilimist.

Uuendusraie on piiranguvööndis keelatud. Seal saab metsa majandada lähtuvalt metsaseadusest hooldus- või valikraiega. Keelatud on ka puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine ning biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, sest see vaesestab elustiku mitmekesisust ja kahjustab alade looduslikku seisundit. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis rajatiste püstitamine lubatud.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Suurekivi LKA elupaigatüüpe on inventeeritud mitmel aastal. Viimase ülepinnalise inventuuri tegi 2017. a Marje Talvis OÜst Metsaruum. Inventuuri järgi vastab kaitseala 270 ha-st loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpidele u 178 ha. Lisaks on veel 32 ha potentsiaalseid metsaelupaiku ehk siis alasid, mis loodusliku arengu käigus kujunevad u 30 aasta jooksul loodusdirektiivi elupaigatüübi kriteeriumitele vastavaks.

Metsa on inventeeritud ka vääriselupaikade inventuuride raames 2000. aastate alguses. Kaitsealal asub 15 vääriselupaiga tunnusega ala u 130 ha-l (EELIS, 2019).

Kaitseala samblikke uurisid 2003. a Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi teadurid A. Suija ja P. Lõhmus uuringu *Inventory of Lichens in Oak Forests around Rakvere, Lääne-Virumaa* raames. Uuringu käigus leiti alalt mitmeid haruldasi ning tähelepanuväärseid samblikuliike. Kahjuks ei kaardistatud andmeid täpselt ning neid ei olnud võimalik keskkonnaregistrisse kanda.

Hariliku kopsusambliku seisundit ja mõjutegureid on Pandivere aladel, sh Suurekivi LKA1, uurinud Tartu Ülikooli teadlased perioodil 2009–2012 (Torim 2009, Jüriado, Liira 2010, Jüriado jt 2011; Jüriado jt 2012).

Keskkonnaregistrisse kantud kaitsealuseid liike on mitmel aastal kaardistanud Keskkonnaameti spetsialistid Katrin Jürgens, Liggi Namm, Sander Laherand ja Tõnis Muru (EELIS, 2019).

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Riikliku keskkonnaseire eesmärk on saada ülevaade keskkonnaseisundist ja selle pikaajalistest muutustest ning hinnata riiklike tegevus-, arengu- jm kavade täitmise mõju keskkonnale. Riikliku keskkonnaseire programm jaguneb 12 allprogrammiks: meteoroloogiline ja hüdroloogiline seire, välisõhu seire, põhjavee seire, pinnavee seire, mereseire, elustiku mitmekesisuse ja maastike seire, metsaseire, kompleksseire, kiirgusseire, seismoseire, mullaseire, tugiprogramm. Kõikide programmide kohta saab täpsemalt lugeda Keskkonnaagentuuri veebilehelt <https://www.keskkonnaagentuur.ee/et/seire>

Kogu kaitseala on osa riikliku seire alast (keskkonnaregistri kood SJB2906000), kus tehakse hirvlaste pabulaloendust. Seireala on üle 5400 ha suurune, seega moodustav Suurekivi LKAsse kuuluv osa vaid 5% seirealast.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Suurekivi LKA väärtused on looduslikud metsakooslused ning sealne elustik. Alal puuduvad olulised geoloogilised ning kultuuriloolised väärtused. Pärandkultuuriobjektidest asub kaitseala lõunapiiril Leo külast Viru-Jaagupisse kulgev kirikutee, mis praeguseks on maastikus eristatav elektriliini koridorina.

Metsalagendikke ning metsakoosluse hõredamaid osasid on rohkem kui 30 aastat tagasi majandatud puisniitude ja -karjamaadena. Praeguseks on niidualad kinni kasvanud või metsastatud ning sinna on kujunenud kõrge kaitseväärtusega laialehised ja segametsad. Niidukoosluste taastamine ei ole otstarbekas, sest enamasti on alustaimestik metsaliigid ja alale kujunenud mets on looduskaitseks väga väärtuslik.

2.1. ELUSTIK

Suurekivi LKA elustik on rikas vanadele laialehistele ja segametsadele iseloomulike, sh haruldaste, ohustatud ja kaitstavate liikide poolest eri süstemaatiliste rühmade osas. Rohkem on infot samblike ning soontaimede kohta, teiste kohta vähe. Paremini on uuritud kaitseala kesk- ja idaosa, lääneosa vähem.

2003. aastal inventeeriti Lääne-Virumaa tammikutes seeni, sambলাid, samblikke ja putukaid. Sellest ajast on olemas Suurekivi LKA samblike ja seente nimestikud. Andmed ei ole keskkonnaregistris, sest puuduvad täpsed GPS-koordinaadiga leiukohad. Ave Suija koostatud Suurekivi LKA looduskaitseks oluliste samblikuliikide nimekirjas on 17 liiki, sh II kaitsekategooria liigid must limasamblik (*Collema nigrescens*), haava-tardsamblik (*Leptogium saturninum*), harilik neersamblik (*Nephroma parile*) ja harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*). Kopsusamblik on ala kaitse-eesmärgiks (vt ptk 2.1.3). Lisaks leiti vääriselupaiga tunnusliike. Erast ja Ilmi Parmasto leidsid Suurekivi LKA-lt viis haruldast või tähelepanuväärset seeneliiki, nende hulgas ei ole kaitsealuseid.

eElurikkusesse on Suurekivi LKA-le 2019. a juuni seisuga kantud 22 sambliku- ja 27 seeneliigi vaatlused, lisaks mõned liigini määramata isendite kirjed. Suur osa nendest kirjetest pärinevad 2003. aasta inventuurist, kuid on ka hilisemaid (nt 2015. a) andmeid.

Kaitsealustest sammaltaimedest on Suurekivi LKA-l registreeritud sulgjas õhik (*Neckera pennata*). Sulgjas õhik kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku 2017. aasta hindamise järgi soodsas seisundis (EELIS, 2019). Liik eelistab kasvada poolvarjus, enamasti kasvab vanadel haabadel, kuid ka teistel lehtpuudel ning harvem isegi kuusetüvedel. Suurekivi LKA-l on 2019. aasta novembri seisuga keskkonnaregistrisse kantud 15 sulgja õhiku leiukohta. Sulgjat õhikut on leitud tammedel ja haabadel peamiselt kaitseala kesk- ja idaosa vanadest metsadest.

Suurekivi LKA on piirkonnas oluline II kaitsekategooriasse kuuluva kauni kuldkinga ja punase tolmpesa kasvukoht (vt täpsemalt ptk 2.1.1 ja 2.1.2). Keskkonnaregistri andmetel kasvab Suurekivi LKA-l kaitsealustest soontaimedest veel III kaitsekategooriasse kuuluv suur käopõll (12 leiukohta, neist kuues on viimane vaatlus rohkem kui 10 aastat tagasi), kahelehine käokeel (2 leiukohta üksikute taimedega) ja pruunikas pesajuur (10 leiukohta, suurim u 50 võsuga). Kõik kolm liiki on liikide ohustatuse 2017. aasta hindamise järgi Eestis soodsas seisundis (Tiiu Kull, EELIS, 2019).

Loomastiku inventuure kaitsealal tehtud ei ole. Kaitseala asub Väike-Maarja–Viru-Jaagupi hirvlaste pabulaloenduse seirealas. Seire andmetel elavad kaitseala piirkonnas sõralistest metskits, punahirv ja põder (Veeroja, Männil, 2018). Metskitse ja punahirve arvukus on viimastel aastatel märgatavalt suurenenud. Metssiga oli alal varem arvukas, kuid sigade Aafrika katku ja sellega seotud küttimise tõttu on liigi arvukus kogu Eestis oluliselt langenud. 2018. aasta ulukiseire käigus ei märgatud Suurekivi piirkonnas ühtegi metssea tuhnimisjälge ega pabulat (Veeroja, Männil, 2018). Eesti metssigade populatsiooni arvukuse kasvades tuleb metssiga kindlasti Suurekivi LKA-le tagasi, sest tammedega metsad on neile meelepärane elupaik. Ruutloenduse andmetel on kaitseala piirkonnas hundi, ilvese ja karu sigiv asurkond. Kaitsealal puuduvad veekogud ja kraavid, mistõttu pole ala oluline kahepaiksete elupaik. Selgrootute kohta andmed puuduvad.

Suurekivi LKA-l ei ole tehtud linnustiku inventuuri, seetõttu on andmeid vähe. Kaitsealustest lindudest on keskkonnaregistris registreeritud ühe värbkaku (*Glaucidium passerinum*) paari pesitsus 2010. aastal ning 2019. aastal kuuldi pesitsusajal laulmas väike-kärbsenäppi (*Ficedula parva*) (EELIS, 2019). Mõlemad kuuluvad III kaitsekategooriasse ning eelistavad elupaigana vanu kuuse-segametsi, mis on peamine metsakooslus Suurekivi LKA-l. 2019. aasta liikide ohustatuse hinnangu järgi on mõlemad liigid Eestis soodsas seisus (EELIS, 2019). Kaitsealal on valdavad segametsad, kus on palju vanu õõnsustega puid ja mitmekesine põõsarinne, on ala sobilik paljudele metsalindudele.

2005. aastal, kui praeguse looduskaitseala territooriumile moodustati Suurekivi hoiuala, kinnitati selle kaitse-eesmärgiks ka lendorav (*Pteromys volans*). Viimane kinnitatud lendorava vaatlus oli Suurekivi hoiualal 2003. aastal. Hiljem ei ole teda enam leitud. Lähim teadaolev lendorava asustatud elupaik on umbes 16 km kaugusel ning sinna vahele jäävad lendoravale läbimatud põllumajandusmaastikud. Lendorava elupaikade ning olemasolevate ja kavandatavate püsielupaikade ekspertiisi järgi tuleks juhul, kui 2015. aasta hinnangutest selgub, et sobivate elupaikade seisund on halb või neid pole, keskkonnaregistris olev leiukoht arhiveerida ning lendorav Suurekivi loodusala eesmärkidest eemaldada (Rennel, 2014). 2015. aastal hinnati kaitsealal ja selle lähiümbruses paiknevaid potentsiaalseid lendorava elupaiku ning otsustati Suurekivi looduskaitsealal asuv lendorava elupaik keskkonnaregistris arhiveerida. Lendoravat ei lisatud Suurekivi looduskaitseala kaitse-eesmärgiks ning tehakse ettepanek liik Suurekivi loodusala kaitse-eesmärkidest välja arvata.

2.1.1. KAUNIS KULDKING

LoD – II; LoA – jah; KE – jah; II kaitsekategooria; EPN – ohulähedane⁵.

Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) on Eestis looduslikult kasvav orhideeline. Euroopas ulatub selle liigi levila Suurbritanniast ja Skandinaaviast üle Põhja- ja Kesk-Euroopa Kirde-Hispaania ja Põhja-Itaaliani. Eestis on kaunis kuldking levinud üle kogu riigi, peamiselt siiski Lääne-, Kesk- ja Põhja-Eestis, harva Lõuna-Eestis (EELIS, 2019, Kull, Tuulik, 2002). Keerulise sigimisbioloogia ja aastatepikkuse algarengu tõttu on liik jäänud paljunemisikka jõudmisel püsima eelkõige inimtegevusest vähem häiritud vanemates metsades. 2015. aastal keskkonnaministri kinnitatud kauni kuldkinga kaitse tegevuskava andmetel sobivad kuldkingale salumetsad, laanemetsadest jänesekapsa metsakasvukohatüüp ning kastikuloo-, lubikaloometsad, samuti madal- ja kõdusoometsad ning puisniidud.

2019. aastal esitatud Natura aruandluse järgi on kauni kuldkinga arvukuse trend Eestis aastatel 2007–2018 olnud stabiilne (umbes 40 200 isendit). See tähendab, et nende aastate jooksul on kauni kuldkinga arvukus Eestis jäänud enam-vähem samale tasemele. Enamikes populatsioonides Eestis on vähe taimi, nt 66%-l kasvukohtadest on arvukus alla kümne generatiivse isendi. 25 või enam isendit on märgitud 19% -l ja 100 või enam isendit 7% -l vaatlustest. Ainult kaheksast kohast võib leida tuhat või enam isendit (Natura aruandlus, 2019). Natura aruandluse järgi on kauni kuldkinga populatsiooni ja elupaikade seisund Eestis soodne. 2017. aasta punase nimestiku ohustatuse hinnangu järgi on kaunis kuldking Eestis ohulähedane nagu Soomes ja Norraski (EELIS, 2019).

Suurekivi LKA-l on märkimisväärselt suur kauni kuldkinga populatsioon. Suurem osa leiukohti asuvad ala kesk- ja idaosas, üks väike leiukoht loodeosas. 2019. aasta novembri seisuga on eristatud 23 pindalalist alampopulatsiooni/leiukohta (kokku 45,21 ha, suurim u 17 ha), lisaks on neli 2007. a kaardistatud punktobjekti. Andmed on GPS-täpsusega, suurel osal leiukohtadest on loendatud puhmikute ja/või võsude arv (registris on isendite arvuna antud puhmikute arv). Suurekivi LKA-l kasvab vähemalt 400 kauni kuldkinga puhmikut (sh u 250 generatiivset) umbes 1900 võsuga (EELIS, 2019). Tõenäoliselt on liik levinud laiemalt, nt kaardistatud leiukohtade vahelisel alal.

Maailmas ohustab kaunist kuldkinga ökosüsteemide ümberkujundamine, ehitustegevus, metsaraie, puhkemajandus ning teede ja raudteede ehitus (EELIS, 2019). Kauni kuldkinga tegevuskava andmetel ohustab Eestis seda liiki peamiselt metsamajanduslik tegevus, eelkõige uuendusraied. Lagedale jäänud taimede õitsemist ohustavad hilised öökülmad juunis. Raiele järgneb kiiresti võsa pealetung, millega kuldking ei suuda konkureerida. Kuldkingale ei sobi täisvarju tingimused ega lagedad alad. Kõige soodsamates kasvupaikades jõuab taimedeni veerand täisvalgusest. Lisaks

⁵ LoD – loodusdirektiivi lisa nr, LoA – loodusala eesmärk, KE – kaitseala kaitse-eesmärk, EPN – Eesti ohustatud liikide punane nimestik viimase (2017.–2019. a) hindamise seisuga

keskkonnatingimuste muutusele kahjustab kuldkinga metsamajandamisega kaasnev tallamine, mille käigus rikutakse masinatega mullapinda, sh metsamaterjali ja raiejäätmete koondamisel, kokku- ja väljaveol, või jäetakse raiejäätmed kuldkinga kasvukohale. Poollooduslikes kooslustes kasvavatele taimedele on ohuteguriks kasvukohtade võsastumine. (Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus*) kaitse tegevuskava, 2015)

2019. aastal Eesti esitatud Natura aruandluse järgi on kauni kuldkinga ohutegurid Eestis metsaraie, metsamajandusest tingitud tallamine, poollooduslike koosluste majandamise muutused (hooldamise lakkamine) ning looma ja taimeliikide omavaheliste suhete nõrgenemine (nt tolmeldajate kadu), mis kõik on hinnatud keskmise tähtsusega ohuteguriteks.

Tabel 1. Liigi ohutegurid⁶ ja nende mõju Eestis 2015. a kinnitatud kauni kuldkinga kaitse tegevuskava alusel.

Ohutegur	Mõju kasvukohale
Metsaraie (uuendusraie, valed raievõtted)	Suur
Metsamajandusest tingitud tallamine	Keskmine
Ehitustegevus	Keskmine
Melioratsioon	Keskmine
Poollooduslike koosluste majandamise muutused	Suur
Bioinvasioon	Väike
Keskkonnareostus	Väike
Taimede väljakaevamine, noppimine	Väike

Suurekivi LKA-l asub suurem osa kauni kuldkinga kasvukohtadest sihtkaitsevööndis, kus majandustegevus on keelatud. Piiranguvööndis on uuendusraied keelatud ning metsa väljavedu võib toimuda ainult külmunud pinnasega. Piiranguvööndis saab ka lähtuvalt isendikaitsest seada raietele lisatingimusi selliselt, et kaunis kuldking ei saaks kahjustada. Seega pole metsamajandus kaitsealal ohutegur. Osa kuldkingadest kasvab kaitseala läbiva metsatee ääres. Neid taimi ohustab tallamine, korjamine ning teehooldustööd ja rekonstrueerimine. Korjamist ja tallamist saab vältida inimeste teadlikkuse tõstmisega, millele aitab kaasa ka kaitseala tähistamine. Kaitseala läbiv tee on umbes 4 m laiune kruusakattega metsatee, mis suures osas asub Riigimetsa Majandamise Keskuse hallataval riigimaal. Tee ei vii ühegi majapidamiseni. Kaunis kuldking kasvab kohati päris tee ääres. Tee äärde ei ole kraave rajatud. Tee kulgeb läbi kuivade kasvukohtade (peamiselt sinilille kasvukohatüübi metsade) ning kraavi rajamine pole vajalik. Tee võib olla üle ujutatud kevadel lume sulamisveega. Selleks, et kuldking teeäärsetest kasvukohtadest ei häviks, ei või teed

⁶ Ohutegureid hinnati järgmise skaala alusel: kriitilise tähtsusega ohutegur –võib 20 aasta jooksul viia liigi hävimisele Eestis; suure tähtsusega ohutegur –võib 20 aasta jooksul viia Eesti asurkonna kahanemisele enam kui 20% ulatuses; keskmise tähtsusega ohutegur –võib 20 aasta jooksul viia asurkonna kahanemisele, vähem kui 20% ulatuses, märkimisväärsel osal Eesti areaalist; väikese tähtsusega ohutegur –omab vaid lokaalset tähtsust, Eesti asurkonna kahanemine 20aasta jooksul on väiksem kui 20%.

laiendada, rajada kraavi ega teha muid töid, mille käigus kahjustatakse teeserva pinnast ja taimestikku. Samuti ei või teha tee ääre pinnase koorimist. Tee ääri võib iga-aastaselt niita kuni 2 m laiusele. Selleks, et kuldking jõuaks viljuda, võib niita alates augustist. Kui tee hoolduseks on vaja eemaldada võsa või puid kaugemalt kui 2 m, siis tuleb seda iga kord asukohapõhiselt kaaluda. Lubada saab sellist raie, mis lisaks kaunile kuldkingale ei kahjusta ka teisi kaitse-eesmärke (punast tolmepead, kopsusamblikku ja metsaelupaiku).

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk:* Kauni kuldkinga kasvukohad on säilinud vähemalt 45 ha-l ja liigi populatsioon on säilinud soodsas seisundis, st generatiivsete puhmikute arv (ligikaudu 250) ei ole langenud.
- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:* Kauni kuldkinga kasvukohad on säilinud vähemalt 45 ha-l ja liigi populatsioon on säilinud soodsas seisundis, st generatiivsete puhmikute arv (ligikaudu 250) ei ole langenud.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Olemas on liigi kaitse tegevuskava.

+ Enamik kauni kuldkinga leiukohti asub sihtkaitsevööndis. Piiranguvööndi raieaetised tuleb kooskõlastada Keskkonnaametiga, vajadusel seatakse metsa majandamisele tingimusi ja piiranguid. Piiranguvööndis on uuendusraied keelatud.

– Taimede korjamine ja tallamine.

Meetmed: Kaitseala tähistamine, järelevalve. Ei arendata külastustaristut.

– Tee ärte hooldus (niitmine, võsaraie) ja rekonstrueerimine.

Administratiivmeede: Kaitseala läbiv tee asub sihtkaitsevööndis, kus hooldus ja rekonstrueerimine tuleb kaitseala valitsejaga (Keskkonnaametiga) kooskõlastada. Kaitseala valitseja seab tingimusi liikide ja metsaelupaikade kaitseks. Niita ja võsa võib võtta kuni 2 m kauguselt tee servast. Niita võib augusti lõpus või septembris, kui kuldking on viljunud. Võsaraie tööd peaks tegema väljaspool vegetatsiooniperioodi (hilissügisest varakevadeni). Tee laiendamist ega ääre pinnasega katmist või kraavi rajamist ei saa lubada, sest see hävitab kauni kuldkinga.

2.1.2. PUNANE TOLMPEA

LoD – ei; LoA – ei; KE – jah; II kaitsekategooria; EPN – ohualdis.

Punane tolmphea (*Cephalanthera rubra*) on nagu kaunis kuldkingki Eestis looduslikult kasvav orhideeline. Punane tolmphea kasvab peamiselt Euroopas, kuid levib ka idas Iraanini ja lõunas Põhja-Aafrikasse. Arvukamalt kasvab taim Lõuna- ja Kesk-Euroopas. Lõuna-Soomes on liigi levila põhjapiir. Eestis kasvab punane tolmphea läänesaartel, Lääne-Eesti mandriosas ja Pandiveres.

Tegemist on lubjalembese liigiga, mis Eestis kasvab peamiselt loometsades, Pandiveres salumetsades (Kull, Tuulik, 2002). Kasvamiseks eelistab poolvarju, harva leidub ka lagedal.

Suurekivi LKA-l on registreeritud üheksa punase tolmpa leiukohta, milles on leitud enamasti üks generatiivne taim. Suurim (1,2 ha) leiukoht on kaitseala põhjaosa umbes 130-aastane rohunditerikas kuusik, kus lisaks kuusele kasvab esimeses rindes ka tammesid, mände, haabu ja kaski. Suur osa vanadest kuuskedest on ümber kukkunud ning sellest tekkinud lagedatel kohtadel (ja ka mujal metsas) kasvab sarapuu. Sel alal loendati 2019. aastal üheksa generatiivset taime (EELIS, 2019). Tõenäoliselt on liik alal laiemalt levinud. Väikesed üksikute isenditega leiukohad ei pruugi olla püsivad.

Liikide ohustatuse hinnangu järgi on Soomes ja Lätis punane tolmpa kriitilises seisus ning 26 Euroopa riigi keskmine hinnang on ohualdis (EELIS, 2019). Ka Eestis on punane tolmpa viimase (2017. aasta) hinnangu järgi ohualdis. Sellest hinnangust järgmine ohustatuse aste on juba väljasuremisohus. Kaunis kuldking hinnati Eestis 2017. aastal ohulähedaseks liigiks, mis tähendab, et Eestis on punane tolmpa ohustatum kui näiteks kaunis kuldking. Punase tolmpa asustatud pindala Eestis on alla 1000 ha, asurkonnad on väikesed ja tugevalt killustunud ning suguküpsete isendite arv on langustrendis (EELIS, 2019).

Punase tolmpa ohutegurid maailmas on maaviljelus meetodite muutumine, ökosüsteemi ümberkujundamine ja metsaraie (EELIS, 2019). Eestis on suurimad ohutegurid metsaraie ja elupaikade (sh puisniitude) kinnikasvamine nii võsastumise kui ka metsa järelkasvu või teise rinde tihenemise tõttu. Suurekivi LKA-l kattuvad punase tolmpa ohutegurid suures osas kauni kuldkinga omadega. Ka punane tolmpa kasvab osaliselt tee ääres. Neid taimi ohustab tallamine, korjamine ning teehooldustööd ja rekonstrueerimine (vt ka ptk 2.1.1). Kuna kaitsealal kasvab punane tolmpa üksikute isenditena mitmel pool ja kõik üksikud isendid ei pruugi samas kohas püsima jääda (tõenäoliselt leidub teda rohkemates kohtades kui hetkel teada), ei seata eesmärgiks arvulisi näitajaid. Eesmärk on, et punane tolmpa kaitsealal ka edaspidi kasvaks, kasvukoht võib ajas muutuda. Täpsemat infot liigi arvukusele ja seisundile (generatiivsete isendite arvule) saadakse kaitsealuste soontaimede inventuurist (vt ptk 4.1.1.2).

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk:* Punane tolmpa kasvab kaitsealal.
- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:* Punane tolmpa kasvab kaitsealal.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Kõik teadaolevad punase tolmpa kasvukohad asuvad sihtkaitsevööndis, kus majandustegevus on keelatud.

– Taimede korjamine ja tallamine.

Meetmed: Kaitseala tähistamine, järelevalve. Ei arendata külastustaristut.

– Tee äärte hooldus (niitmine, võsaraie) ja rekonstrueerimine.

Administratiivmeede: Kaitseala läbiv tee asub sihtkaitsevööndis, kus hooldus ja rekonstrueerimine tuleb kaitseala valitsejaga (Keskkonnaametiga) kooskõlastada. Kaitseala valitseja seab tingimusi liikide ja metsaelupaikade kaitseks (vt ka ptk 2.1.1).

2.1.3. HARILIK KOPSUSAMBLIK

LoD – II; LoA – jah; KE – jah; III kaitsekategooria; EPN ohualdis.

Harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*) on laia levikuga, suur, lehtja tallusega epifüütne samblik. Liik levib nii Euroopas, Aasias, Põhja-Ameerikas kui ka Aafrikas, eelistades niiskeid elupaiku, eriti mereäärseid alasid. Eestis on harilik kopsusamblik levinud üle kogu riigi, kuid ebahõltselt. Näiteks ei leidu teda suurematel aladel Kesk-, Lõuna- ja Lääne-Eestis. Leiukohtade tihedus on suurim Kirde-Eestis (50%; Ida- ja Lääne-Virumaa) ja Edela-Eestis (21%; Pärnumaa). Ülejäänud 12-s Eesti maakonnas varieerub leidude arv üldkogumist 0,5–6% (Jüriado, Liira, 2010). Eestis eelistab kopsusamblik kasvukohana laialehiseid metsi, kuuse-segametsi, lodumetsi, puisniituseid ja vanu parke. Sagedamini on harilikku kopsusamblikku leitud haava-, tamme-, jalaka- ja sarapuutüvedelt, okaspuudest aga kuuselt. Suurekivi LKA koos lähedalasuva Haavakannu LKAga on Mandri-Eestis oluline hariliku kopsusambliku kasvukoht. Keskkonnaregistris on Suurekivi LKA-l piiritletud 124 ha suurune hariliku kopsusambliku leiukoht, kus kopsusamblikku kasvab tammel, haaval ja remmelgal (EELIS, 2019). Tegemist on suure ja esindusliku leiukohaga, millest osa on kunagi olnud kasutusel puisrohumaana. Tänapäevaks on sellest kujunenud peamiselt kuuse enamusega segamets, kuid u 20 ha on tamme enamusega puistud. Lisaks on registreeritud üks väike eraldiasuv leiukoht kaitseala loodeosas. Tõenäoliselt kasvab kopsusamblik ka kaitseala lääneosa kinnikasvanud puisniitudel, kuid seda piirkonda on vähem uuritud.

Euroopas on harilik kopsusamblik ohustatud ja mitmes regioonis intensiivse metsamajanduse ja õhusaaste tõttu isegi hävinud (EELIS, 2019). Peamised ohutegurid on keskkonnamürgid, õhusaaste, hapestumine, puuliikide osakaalu muutmine metsades, metsade vanuse muutumine (vanade metsade ja suurte puude kadumine) ning lageraied. 2019. aastal tehtud liikide ohustatuse hinnangu järgi on harilik kopsusamblik Eestis ohualdis (EELIS, 2019). Selle põhjus on eelkõige vanade esinemiskohtade hävimine ja elupaiga kvaliteedi langus. Olenemata juurde leitud uutest esinemiskohtadest on hariliku kopsusambliku kasvukohad killustunud nii maastiku tasemel kui ka ühe metsapiirkonna sees. Kopsusambliku vegetatiivse leviku jaoks on oluline puudevaheline vahekaugus, mis ei tohiks olla üle 30 meetri (Jüriado jt, 2011). Viljakehad moodustuvad kopsusamblikul vaid väga elujõulistel isenditel heades kasvutingimustes. Kuna viljakehadega talluseid on suhteliselt vähe (Jüriado jt, 2011, 2012), siis eoselise paljunemise osakaalu Eestis on raske hinnata. Valdav osa Eesti alamasurkondadest on nn. jäänukpopulatsioonid varasematest aegadest ja on suur tõenäosus jätkuvaks asurkonna languseks (EELIS, 2019).

Kuna Suurekivi LKA-l kasvab kopsusamblik peamiselt sihtkaitsevööndis, kus majandustegevus on keelatud, siis metsade majandamine liiki ei ohusta. Probleemiks võib saada metsade tihenemine, mille käigus muutuvad kopsusambliku kasvukohas keskkonnatingimused (valgus,

niiskus jm). Loodusliku arengu käigus muutuvad praegu tamme enamusega puistud ja puistute lagedamad osad kuusikuteks.

Hariliku kopsusambliku seisundit ja mõjutegureid on Pandivere aladel, sh Suurekivil, uurinud Tartu Ülikooli teadlased perioodil 2008–2012 (Torim, 2009; Jüriado, Liira, 2010; Jüriado jt, 2011; Jüriado jt, 2012). Uuringute käigus on leitud, et säilitamiseks kopsusambliku kasvukohti vanadel kinnikasvanud puisniidualadel, on vajalik mõningane kujundusraie. Kasvukoha hea seisundi tagamiseks ei ole tingimata vaja puisniitu taastada, vaid piisab üksikute puude eemaldamisest, et tagada kopsusamblikule sobivad kasvutingimused (eelkõige valgus- ja niiskustingimused). Sealjuures tuleb vältida ala liiga lagedaks raiumist, sest kopsusamblik eelistab kasvada poolvarjulises kasvukohas. Puude eemaldamisel tuleb eelistada kopsusambliku substraadiks olevate tammede, haabade jt puude võradesse kasvavate kuuskede raiet. Säilitada tuleb erivanuselisi potentsiaalseid uusi peremeespuid samblikuga asustatud puust 15–30 m kaugusel (Jüriado jt, 2011). Selleks, et kujundusraiet saaks täpsemalt planeerida, on vaja analüüsida, kas ja kus kohas täpselt (GPSiga piiritletud ala) on vaja ja otstarbekas kopsusambliku kasvukohas puid ja põõsaid harvendada ning millises mahus ja millistel tingimustel. Kopsusamblik kasvab väga laialdasel alal, välja tuleb valida kõige olulisemad alad, kus kujundusraiet võiks teha. Seejuures on vaja arvestada, et teised kaitseväärtused ei saaks kahjustada. Hinnata tuleb tegevuse mõju pikas perspektiivis, sh edasiste hooldustööde mahtu ja ajakava. Täpsemate tööde planeerimiseks on vaja koostada eksperthinnang, mille koostamisse oleks kaasatud nii liigi nõudlusi tundev spetsialist kui metsaökoloog. Täpsemalt on ekspertarvamusest kirjutatud peatükis 4.1.1.1.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk:* Hariliku kopsusambliku kasvukohad on säilinud ligikaudu 124 ha-l.
- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk:* Hariliku kopsusambliku kasvukohad on säilinud ligikaudu 124 ha-l.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Enamik hariliku kopsusambliku kasvukohti asub sihtkaitsevööndis. Piiranguvööndi raieteatud tuleb kooskõlastada Keskkonnaametiga, vajadusel seatakse metsa majandamisele tingimusi ja piiranguid. Piiranguvööndis on uuendusraied keelatud.

– Metsa tihenemisest põhjustatud keskkonnatingimuste muutumine, kuuskede kasvamine kopsusambliku substraadiks olevate laialehiste puude võradesse.

Meede: Kujundusraiate planeerimiseks ekspertarvamuse tellimine (vt ptk 4.1.1.1).

2.2. KOOSLUSED

Peaaegu kogu Suurekivi LKA (268 ha, ehk 99%) on kaetud metsaga. Ala on kujunenud endistest puisniitudest ja puiskarjamaadest, mille hooldus lõppes 1950. aastatel. Hiljem on alale mitmesse

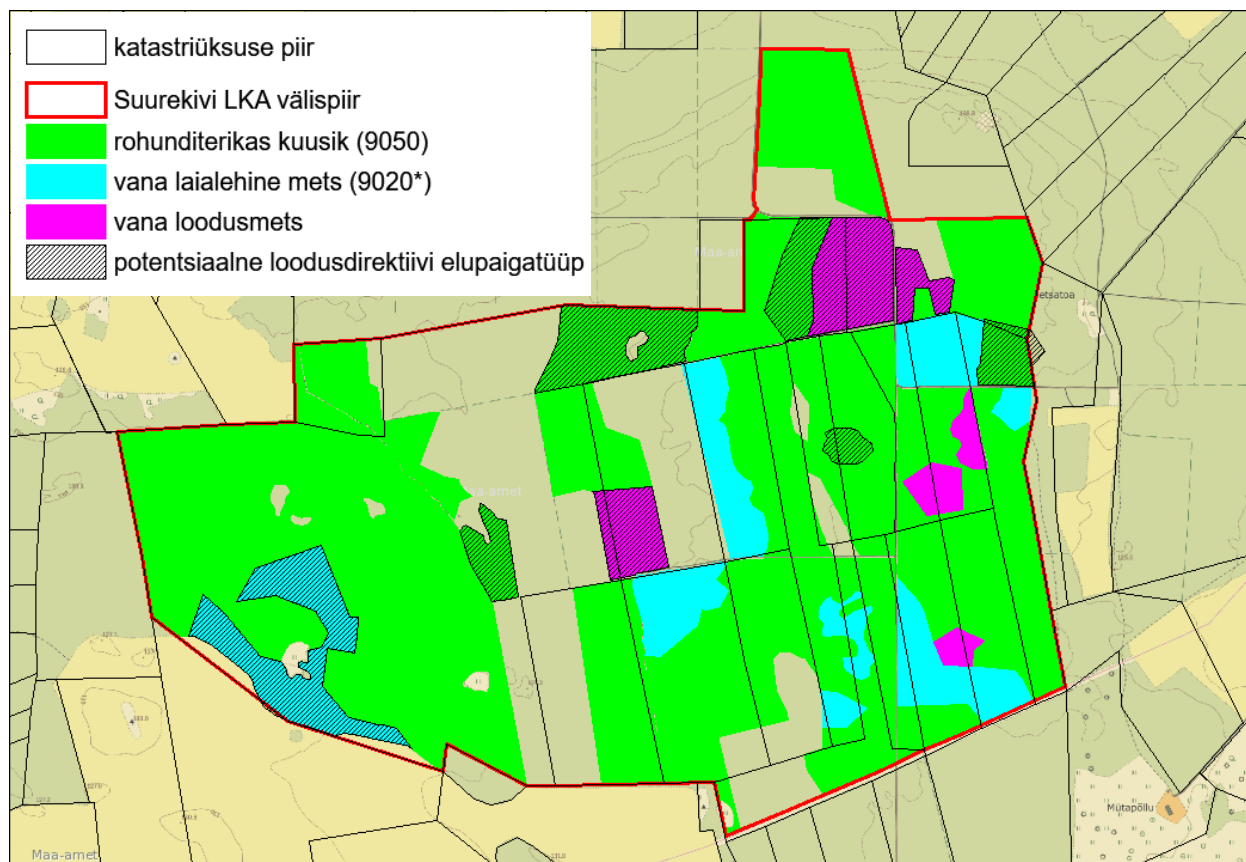
kohta istutatud kuuske. Suurekivi LKA kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpide – vanade loodusemetsade (9010*), vanade laialehiste metsade (9020*) ja rohunditerikaste kuusikute (9050) kaitse.

Kaitsealal on kolm väikest aruniitu, mille kogupindala on u 0,8 ha. Peamised niitudel kasvavad soontaimeliigid on naat, orashein, timut, kerahein, jäneskastik ja heinputk. Kuna niidud ei ole kõrge looduskaitse väärtusega, nende hooldamiseks ei ole huvi ja need on tehnikaga raskesti ligipääsetavad, ei ole niiduelupaiku Suurekivi LKA (ega loodusala) kaitse-eesmärgiks seatud. Niidud asuvad metsade vahel ning kasvavad ajapikku kinni peamiselt kuuse ja kasega.

Ülevaate loodusdirektiivi elupaigatüüpidest annavad tabel 2 ja joonis 6.

Tabel 2. Loodusdirektiivi elupaigatüübid Suurekivi looduskaitsealal.

Kood	Elupaigatüüp	LoA eesmärk	LKA eesmärk	Pindala Natura standard-andmebaasis (ha)	Pindala keskkonnaregistris (ha)	Esinduslikkus vastavalt Natura standard-andmebaasile	Esinduslikkus vastavalt keskkonnaregistrile	Märkused
9010*	Vanad loodusemetsad	Ei	Jah	-	3,2	-	C	Lisaks on u 10 ha potentsiaalseid vanu loodusemetsi.
9020*	Vanad laialehised metsad	Ei	Jah	-	20,1	-	B	Lisaks on 8,5 ha potentsiaalseid vanu laialehiseid metsi. Inimese sekkumiseta kujunevad kaitseala laialehised metsad mõnekümne aastaga loodusliku arengu käigus kuusikuteks.
9050	Rohunditerikkad kuusikud	Jah	Jah	235	154,3	C	C	Lisaks on 13,6 ha potentsiaalseid rohunditerikkaid kuusikuid. Loodusliku arengu käigus elupaigatüübi pindala aastakümnete jooksul suureneb.



Joonis 6. Loodusdirektiivi elupaigatüübid Suurekivi looduskaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-amet 2019.

2.2.1. METSAD

Kõik Suurekivi LKA metsad on laanemetsad. Nii looduskaitse kui ka metsanduse arengukava aastani 2020 üheks seatud eesmärgiks on parandada rangelt kaitstava metsamaa tüpoloogilist esinduslikkust nii, et see teeniks strateegilist eesmärki „Metsade kui elu- ja looduskeskkonna säilimine on tagatud”. Range kaitse tähendab, et metsi ei majandata. Tüpoloogiline esinduslikkus tähendab, et range kaitse all on erinevat tüüpi (loo, laane, sooviku, kõdusoo jt) vana metsa vähemalt 20%, sest ohustatud koosluste säilimine oleneb just vanade metsade pindalast ja sidususest. Ökoloog Asko Lõhmuse 2016. aastal valminud analüüsist selgub, et mitmekesise elu- ja looduskeskkonna säilimiseks ei ole mõningaid metsatüüpe Eestis range kaitse all piisavalt. Üheks selliseks on laanemetsad. Seega aitab Suurekivi LKA saavutada arengukavadega seatud eesmärki, säilitada vanu laanemetsi.

Umbes pool kaitseala metsadest (u 130 ha) on registreeritud vääriselupaigana. Veidi üle poole vääriselupaikadest asub riigimaal. 2017. a inventuuri andmetel kasvab kaitsealal vääriselupaiga tunnusliikidest harilik koobassamblik (*Thelotrema lepadinum*), kiiriksamblik (*Opegrapha* sp., täpsustamata), kuuse-nublusamblik (*Lecanactis abietina*), kannukatik (*Nowellia curvifolia*), suur kühmsamblik (*Acrocordia gemmata*) ja valkjäs tähnsamblik (*Arthonia leucopellaea*).

Kaitseala metsad on valdavalt sinilille kasvukohatüübi kuusikud. Lisaks on kinnikasvanud endisi puisniidualasid, millel on esimeses rindes domineerivaks laialehised puuliigid ning teises rindes peale tungimas kuuse järelkasv. Loodusliku arengu käigus kujunevad neist kuusikud.

Kaitseala sihtkaitsevööndis on u 40 ha alasid, kuhu ligikaudu 30 aastat tagasi on kultiveeritud kuuske või kus endisele raielangile on looduslikult kasvanud pehmelehtpuud. Maaomaniku soovi korral võib sellistel raietega rikutud aladel lubada kujundusraiet. Raie eesmärgiks on kuuse-segametsa kujundamine, kiirendamiseks ülejäänud kaitsealal kasvavate metsadega sarnase metsakoosluse kujunemist. Selliste alade kujundusraiel tuleb arvestada järgmisi tingimusi:

- teha võib alusmetsa raiet (välja võib raiuda alla 8 cm läbimõõduga puud, raiet ei ole vaja hiljem korrata);
- raie käigus säilitada 25–30% lehtpuu osakaal;
- laialehiseid liike ei tohi raiuda;
- häiludes säilitada osaliselt haabade uuendus.

Kaitsealal asub 10,7 ha suurune piiranguvöönd, kus kaitse-eeskirja järgi on uuendusraied keelatud. Piiranguvööndi metsades võib ulatuslike loodusõnnetuste tagajärgede likvideerimiseks ja metsakahjustuste leviku tõkestamiseks lubada kujundusraiet (lisa 4).

2.2.1.1. VANAD LOODUSMETSAD (9010*)

LoD I, KE – jah, LoA – ei (plaanitakse teha Euroopa Komisjonile ettepanek vanade loodusemetsade lisamiseks Suurekivi loodusala kaitse-eesmärkide hulka)

Elupaigatüüpi kuuluvad looduslikud vanad metsad, aga ka hiljutiste põlengualade looduslikult uuenenud noored puistud. Vanad loodusemetsad esindavad vähese inimõjuga või üldse igasuguse inimõjuta kliimaksooslusi ehk siis suksessioonirea hiliseid staadiume (Paal, 2007). Metsaelupaikade inventeerimise juhendi järgi on vanad loodusemetsad mitmete kasvukohatüüpide metsad – nii okasmetsad, kaasikud kui ka haavikud, mida inimtegevus võib olla mõjutanud, kuid mis vastavad põlismetsa või loodusemetsa kriteeriumitele (Palo jt, 2018).

Eesti 2019. aastal esitatud Natura aruandluse järgi on kogu Eestis (mitte ainult kaitstavatel loodusobjektidel) vanu loodusemetsi u 70 000 ha ning üle 60% neist (u 45 100 ha) on heas seisundis. Aastatel 2007–2018 on vanade loodusemetsade pindala Eestis vähenenud (trend on olnud kahanev).

Natura aruandluse järgi on Eestis vanade metsade survetegurid (tegurid, mis juba praegu mõjutavad vanu loodusemetsi ja põhjustavad nende pindala vähenemise):

- surnud puude ja lamapuidu eemaldamine;
- uuendus- ja hooldusraied;
- metsamajanduse suurenev surve vanadele metsadele;
- looduslike metsapõlengute kiire kustutamine;
- veerežiimi muutmine (kuivendamine).

Kogu Eestit arvestades on vanade loodumetsade pindala ebapiisav (*inadequate*) ja nende üldine looduskaitsealine seisund on halb (Natura aruandlus, 2019). See on tingitud survetegurite põhjustatud pindala vähenemisest. Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel aladel on Eestis u 57 900 ha vanu loodumetsi, s.o ligikaudu 80% kogu Eesti vanadest loodumetsadest. Natura aladel on heas seisundis olevate vanade loodumetsade trend aastatel 2007–2018 olnud kasvav.

2017. aasta inventuuri järgi on Suurekivi LKA-l vanu loodumetsi 3,2 ha. Need on ühtlasi vääriselupaigad ning asuvad kolme väikese tükina kaitseala idaosas. Kaitseala vanad loodumetsad on haava enamusega puistud, kus u 15% ulatuses kasvab tammesid, veidi vähem kuuski ja kaski. Puistu on u 80–90 aasta vanune, seal kasvab üksikuid vanemaid karjamaakuuski ja 150 a vanuseid kaski. Teise rinde moodustab u 60-aastane kuusk. Kaitsealustest ja vääriselupaiga liikidest on vanades loodumetsades leitud kaunist kuldkinga, kopsusamblikku, sulgjat õhikut ja suurt kühmsamblikku. Vanad loodumetsad on hinnatud keskmise esinduslikkusega (C). Elupaigatüübi esinduslikkus ei ole hinnatud kõrgeks, sest tegemist ei ole väga vana metsaga, kuid liikide elupaigana on nende metsade üldine looduskaitsealine väärtus kõrge. Kuna vanad loodumetsad asuvad sihtkaitsevööndis, kus metsi ei majandata, siis ajapikku nende esinduslikkus suureneb.

Lisaks 3,2 ha-le on 2017 a inventuuri järgi kaitsealal u 10 ha potentsiaalseid vanu loodumetsi. Need on ligemale 130-aastased männikud, kus kasvab ka kuuski, kaski ja haabasiid. Potentsiaalseteks on need metsad hinnatud seetõttu, et tegemist on esimese põlvkonna puistuga. Need metsad asuvad kahe tükina kaitseala põhjaosas sihtkaitsevööndis, kus nende vastavus loodusdirektiivi elupaigatüübi kriteeriumitele suureneb. Seetõttu on vanade loodumetsade säilimise pikaajalist eesmärki määrates arvestatud ka praeguste potentsiaalsete vanade loodumetsadega.

Kui üldiselt on ohustab vanu loodumetsi metsade majandamine ja veerežiimi muutmine, siis Suurekivi LKA-l see probleemiks ei ole. Seal asuvad vanad loodumetsad sihtkaitsevööndis, kus inimõju on minimaalne. Looduslikud häiringud nagu torm ja põleng suurendavad metsade looduskaitsealist väärtust ja elupaigatüübi esinduslikkust.

Vanade loodumetsade elupaigatüüp on looduslik elupaigatüüp, mis ei vaja hea seisundi säilimiseks inimese sekkumist, sh koosluse kujundamist.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Vanad loodumetsad on säilinud vähemalt 13 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Vanad loodumetsad on säilinud vähemalt 3,2 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
- Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitseeriim – elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis, mis loob head tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

2.2.1.2. VANAD LAIALEHISED METSAD

LoD I; KE – jah; LoA – ei (plaanitakse teha Euroopa Komisjonile ettepanek vanade loodusmetsade lisamiseks Suurekivi loodusala kaitse-eesmärkide hulka)

Vanad laialehised metsad on jäänukid aastatuhandete tagusest soojemast ja niiskemast kliimast. Tavalisemad puuliigid on harilik tamm, jalakalised, harilik saar, harilik pärn ja harilik vaher. Iseloomulik on metsakoosluse pikaajaline kasvamine samas paigas, surnud puude rohkus, samblike, seente, putukate ja mullafauna suur liigirikkus. Paljudel juhtudel on neid metsi varem kasutatud karjatamiseks või heina varumiseks. (Paal, 2007)

Elupaigatüüpi kuuluvad taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni kohaselt salumetsa tüübirühma sinilille ja naadi kasvukohatüübid (v.a kuusikud) ning sürjametsade tüübirühma maasika kasvukohatüübi ja sarapuu kasvukohatüübi (laialehised puistud) (Lõhmus, 2006; Paal, 1997). Metsaelupaikade inventeerimise juhendi kohaselt määratakse ala vanaks loodusmetsaks juhul, kui rinnaspindala või tüvede arvu järgi kasvab puistus vähemalt 50% elupaigatüübile omaseid laialehiseid puid (Palo jt, 2018).

Eesti 2019. aastal esitatava Natura aruandluse järgi on kogu Eestis (mitte ainult kaitstavatel loodusobjektidel) vanu laialehiseid metsi u 7100 ha ning nagu vanadel loodusmetsadel, on ka vanade laialehiste metsade pindala trend aastatel 2007–2018 Eestis olnud kahanev. Sarnaselt vanade loodusmetsadega põhjustab ka vanade laialehiste metsade pindala vähenemist peamiselt surnud puude ja lamapuidu eemaldamine metsast, uuendus- ja hooldusraied ning metsamajanduse suurenev surve vanadele metsadele. Kogu Eestit arvestades on vanade laialehiste metsade pindala ja üldine looduskaitse seisund ebapiisav (Natura aruandlus, 2019). See on tingitud pindala vähenemisest. Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel aladel on Eestis u 7000 ha vanu laialehiseid metsi, s.o peaaegu 99% kogu Eesti vanadest laialehistest metsadest. Natura aladel on heas seisundis olevate vanade laialehiste metsade trend aastatel 2007–2018 olnud kasvav (Natura aruandlus, 2019).

2017. aasta inventuuri andmetel on Suurekivi LKA-I 20 ha vanu laialehiseid metsi, mis asuvad kaitseala kesk- ja idaosas. Need on üle saja-aastased tamme enamusega puistud, kus esimeses rindes kasvavad ka kuused, männid, kased ja haavad. Teise rinde moodustab enamasti täielikult kuusk, mis mõnel pool on istutatud. Kaitseala laialehised metsad on suures osas kujunenud endistest puisniitudest ja –karjamaadest, kuid mis on juba niivõrd kinni kasvanud, et nende taastamine rohumana ei ole mõttekas. Samuti on nende alade looduskaitse väärtus tänapäeval metsana suurem kui võimalikul rohumaal. Kaitseala kõik vanad laialehised metsad on vääriselupaigad. Nagu vanades loodusmetsades, kasvab ka laialehistes metsades kaunis kuldking, kopsusamblik, sulgjas õhik, suur kühmsamblik jt vääriselupaikade tunnusliigid. Vanade laialehiste metsade esinduslikkus kaitsealal on hinnatud kõrgeks. Üks 8,5 ha suurune endine puisniit on

hinnatud potentsiaalseks vanaks laialehiseks metsaks. Teise rinde moodustab sel alal hall-lepp koos haavaga.

Loodusliku arengu käigus kujunevad kaitseala laialehistest metsadest kuusikud. Seda protsessi saaks pidurdada kuuse väljaraiega, kuid sellisel juhul ei oleks tegu enam kõrge esinduslikkusega metsaelupaigatüübiga. Elupaigatüübi esinduslikkuse üheks peamiseks kriteeriumiks on inimõju puudumine. Kaitse-eesmärke seades on arvestatud metsa loodusliku arenguga, mistõttu pikas perspektiivis ei ole vajalik, et tingimata säiliks kaitsealal vana laialehine mets. Kuna looduslikult suureneb kuuse osakaal, kujunevad neist suure tõenäosusega suhteliselt suure lehtpuu osakaaluga rohunditerikkad kuusikud.

Suurem osa kaitseala vanadest laialehistest metsadest asub sihtkaitsevööndis, piiranguvööndis asub u 1,6 ha. Seal aitab vana metsa säilitada 2019. a vastu võetud kaitse-eeskirjaga kehtestatud uuendusraie keeld ja kaitse-eesmärgiks seatud liikide kasvukohas seatavad raietingimused. Kaitse-eesmärkide seadmisel on arvestatud sihtkaitsevööndisse jäävate metsadega.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Vanad laialehised metsad on säilinud või loodusliku arengu käigus kujunenud teist tüüpi metsaelupaigaks 27 ha-l ja elupaigatüübi esinduslikkus on vähemalt B.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Vanad laialehised metsad on säilinud vähemalt 18,5 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
- Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitseriim – elupaigatüüp asub suures ulatuses sihtkaitsevööndis, mis loob head tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

2.2.1.3. ROHUNDITERIKKAD KUUSIKUD

LoD – I, KE – jah; LoA – jah

Elupaigatüüp esineb peeneteralistel, hea veevarustusega, toiterikastel ning pehme huumusega (nn pruunidel) metsamuldadel, sageli reljeefi madalamates osades, jäärakutes ja nõlvade jalamil. Loodusliku suktsessiooni käigus muutub puistus valitsevaks puuliigiks kuusk. Puistutes võib olla laialehiste puude osakaal märkimisväärselt suur. Rindeline struktuur on kasvukohatüübile omane ja hästi väljakujunenud. Kasvukohas domineerivad kõrgekasvulised rohundid, kuid liigiline koosseis muutub Fennoskandia erinevates osades suurel määral. Kasvukohatüüp jaotatakse eeskätt niiskusrežiimi alusel vähemalt kolmeks: kuivad, parasniisked ja niisked rohunditerikkad metsad. (Paal, 2007)

Elupaigatüüpi kuuluvad taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni kohaselt soostunud metsade tüübirühma sõnajala ja angervaksa ning salumetsade tüübirühma sinilille ja naadi kasvukohatüübi kuusikud (Paal, 1997).

Eesti 2019. aastal esitatava Natura aruandluse järgi on kogu Eestis (mitte ainult kaitstavatel loodusobjektidel) rohunditerikkaid kuusikuid u 8900 ha ning nende pindala on aastatel 2007–2018 vähenenud. Nii nagu teisi metsaelupaiku, ohustab ka rohunditerikkaid kuusikuid surnud puude ja lamapuidu eemaldamine metsast, uuendus- ja hooldusraied ning metsamajanduse suurenev surve vanadele metsadele. Kogu Eestit arvestades on rohunditerikaste kuusikute pindala ja üldine looduskaitsealine seisund ebapiisav (Natura aruandlus, 2019). Natura 2000 võrgustikku kuuluvatel aladel on Eestis u 7350 ha rohunditerikkaid kuusikuid, s.o umbes 83% kogu Eesti rohunditerikastest kuusikutest. Natura aladel on heas seisundis olevate rohunditerikaste kuusikute trend aastatel 2007–2018 olnud stabiilne (Natura aruandlus, 2019).

Rohunditerikkad kuusikud on Suurekivi LKA põhiline metsaelupaigatüüp, mis paikneb ühtlaselt kogu kaitsealal. 2017. a inventuuri järgi on rohunditerikkaid kuusikuid kaitsealal u 154 ha, suuremad massiivid on 65 ja 40 ha suurused. Lisaks on loodusliku arengu käigus kujunemas rohunditerikasteks kuusikuteks praegused laialehised metsad ja kunagised puisniidualad, mille taastamine niiduna ei ole metsa tihenemise tõttu enam otstarbekas. Ligikaudu 13 ha selliseid niidualasid inventeeriti 2017. a potentsiaalseks rohunditerikkaks kuusikuks. Seega on aastakümnete pärast suurem osa kaitsealast rohunditerikas kuusik, kus kasvab ka tammesid (u 10–20% esimese rinde koosseisust). Põõsarinde moodustavad peamiselt sarapuu ja kuslapuu. Kaitseala rohunditerikkad kuusikud on keskmiselt umbes saja-aastased, neis kasvab ka 130–150 aasta vanuseid kaski, tammesid ja mände. Ligi pooled kaitseala rohunditerikastest kuusikutest on ühtlasi vääriselupaigad. Veidi üle poole kaitseala rohunditerikastest kuusikutest on keskmise (C), ülejäänud kõrge (B) esinduslikkusega. Kuna metsades kasvavad ka kaitsealused ja vääriselupaiga tunnusliigid, on nende alade üldine looduskaitsealine väärtus kõrge kuni väga kõrge.

Elupaigatüübi esinduslikkus on kõrge juhul, kui inimõju selle kujunemisel puudub (Palo jt, 2018). Seega ei vaja elupaigatüüp kujunemiseks inimese sekkumist, sh metsamajanduslikke tegevusi koosluse kujundamiseks.

95% kaitseala rohunditerikastest kuusikutest asub sihtkaitsevööndis. Piiranguvööndis aitab vana metsa säilitada 2019. a vastu võetud kaitse-eeskirjaga kehtestatud uuendusraie keeld ja kaitse-eesmärgiks seatud liikide kasvukohas seatavad raieingimused. Kaitse-eesmärkide seadmisel on arvestatud sihtkaitsevööndisse jäävate metsadega. Pikaajalise eesmärgi seadmisel on arvestatud ka 2017. a inventuuri alusel potentsiaalseteks rohunditerikasteks kuusikuteks märgitud aladega.

Kaitse-eesmärk

- Pikaajaline kaitse-eesmärk: Rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 160 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.
- Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk: Rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 147 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
- Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim – elupaigatüüp asub suures osas sihtkaitsevööndis, mis loob head tingimused kaitse-eesmärgi saavutamiseks.

3. KÜLASTUSKORRALDUS

Suurekivi LKA-l puudub külastustaristu (matkarada, telkimis- ja lõkkekoht vms) ja kaitsekorralduskavaga ei plaanita seda ka rajada. Kaitseala paikneb intensiivse liiklusega teedest ja tiheasustusaladest eemal ning ala küllastamise huvi on madal. Küllastajateks on peamiselt marja- ja seenekorjajad, jahimehed ning kindla suunitlusega loodushuvilised. Kuna ala on väike, puudub olemasolev teedevõrk ning domineerivad looduslikud metsakooslused, kus kasvavad kaitsealused liigid, on eesmärk hoida külastuskoormus madal.

Küllastust reguleerib Suurekivi looduskaitseala kaitse-eeskiri (lisa 1), mille järgi on inimestel lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Telkimine on kaitsealal keelatud ja lõkke tegemiseks on vaja küsida kaitseala valitseja (Keskkonnaameti) nõusolekut. Rahvaürituste korraldamisele on seatud osalejate piirarvud, millest rohkemate korral tuleb küsida Keskkonnaameti luba (vt lisa 1 § 10 ja 14).

Visioon ja eesmärk

- Visioon

Kaitseala väärtused on säilinud soodsas seisundis ja küllastajad ei ole neid kahjustanud.

- Eesmärk

Kaitseala on looduses tähistatud. Kaitseala loodusväärtusi (metsi ja kaitsealuseid liike) ei ole kahjustatud.

3.1. TÄHISED

Kaitseala on looduses halvasti tähistatud. Kaitseala kagunurgas asub üks suur tähis, millel on kiri „Suurekivi hoiuala”. Tähis on halvas seisus ja vale infoga (Suurekivi hoiuala ei ole enam olemas). Lisaks suurele tähisele on kaitseala lõunaosas tee ääres üks väike tammelehega tähis. Vajalik on paigaldada 5 uut tähist. Tähiste asukohad on näidatud joonisel 7.

Meede: Vana tähise eemaldamine ning uute paigaldamine ja hilisem hooldamine.

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

4.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

4.1.1. INVENTUURID, SEIRED JA UURINGUD

4.1.1.1. KOPSUSAMBLIKU KASVUKOHTADE EKSPERTARVAMUS

Kopsusamblik kasvab kaitsealal mitmel pool tammel, remmelgal ja haaval. Mõnes kasvukohas võib hakata kopsusambliku kasvu pärssima puurinde tihenemine. Tüüpiline II rinde ja järelkasvu puu kaitsealal on kuusk. Endised lagedamad alad on kinni kasvanud haava ja halli lepaga. Üldiselt oleks kopsusambliku kasvukohtade säilitamiseks või parandamiseks vajalik mõnel pool üksikuid lehtpuude võraste kasvavaid puid eemaldada. Sealjuures tuleb vältida kasvutingimuste (valgus- ja niiskusrežiim) olulist muutumist. Puude eemaldamisel tuleb eelistada okaspuude raiet. Säilitada tuleb erivanuselisi potentsiaalseid uusi peremeespuid samblikuga asustatud puust 15–30 m kaugusel. Kohti, kus kopsusambliku kasvukohaks oleva puu võraste kasvab teisi puid, on kaitsealal väga palju. Vajalik on tellida ekspertarvamus, milles hinnatakse kopsusambliku arvukust ja seisundit ning antakse konkreetseid juhised, kas, kus (GPS täpsusega piiritletud ala) ja kuidas oleks vaja teha kujundusraiet kopsusambliku kasvutingimuste parandamiseks. Kujundusraie sisu ja võtted tuleb asukohapõhiselt võimalikult täpselt lahti kirjutada. Kujundusraie planeerimisel tuleb arvestada loodusdirektiivi metsaelupaigaga, st et kopsusambliku jaoks vajalik kujundusraie ei või kahjustada metsaelupaiga esinduslikkust. Võimalikud kujundusraied tuleks planeerida kaitseala kõige esinduslikumatesse kopsusamblike kasvukohtadesse ja võimalusel arvestada, et sellel on positiivne mõju ka kauni kuldkinga seisundile. Ekspertarvamus peab andma vastuse ka küsimusele, mida teha raidmetega, et need ei kahjustaks kaitseala loodusväärtusi. Selleks, et ekspertarvamuse tulemuste järgi saaks kavandada järgmist kaitsekorraldusperioodi, tuleb ekspertarvamus koostada mõned aastad enne uue kaitsekorralduskava koostamist.

Ekspertarvamuse koostamine on I prioriteedi tegevus, mida korraldab Keskkonnaamet. Tegevus on kavandatud 2027. aastasse.

4.1.1.2. KAITSEALUSTE SOONTAIMEDE INVENTUUR

Selleks, et hinnata kaitse tulemuslikkust, on vaja inventeerida kaitsealuseid soontaimi, sh kontrollida üle teadaolevad kauni kuldkinga ja punase tolmea kasvukohad. Inventuuri käigus on vaja hinnata ka kasvukohtade hooldusvajadust. Kaitseala läänepoolne osa on vähem uuritud, võib eeldada, et ka seal leidub kaitsealuseid liike. Seepärast on inventuur vaja teha kogu kaitseala piires.

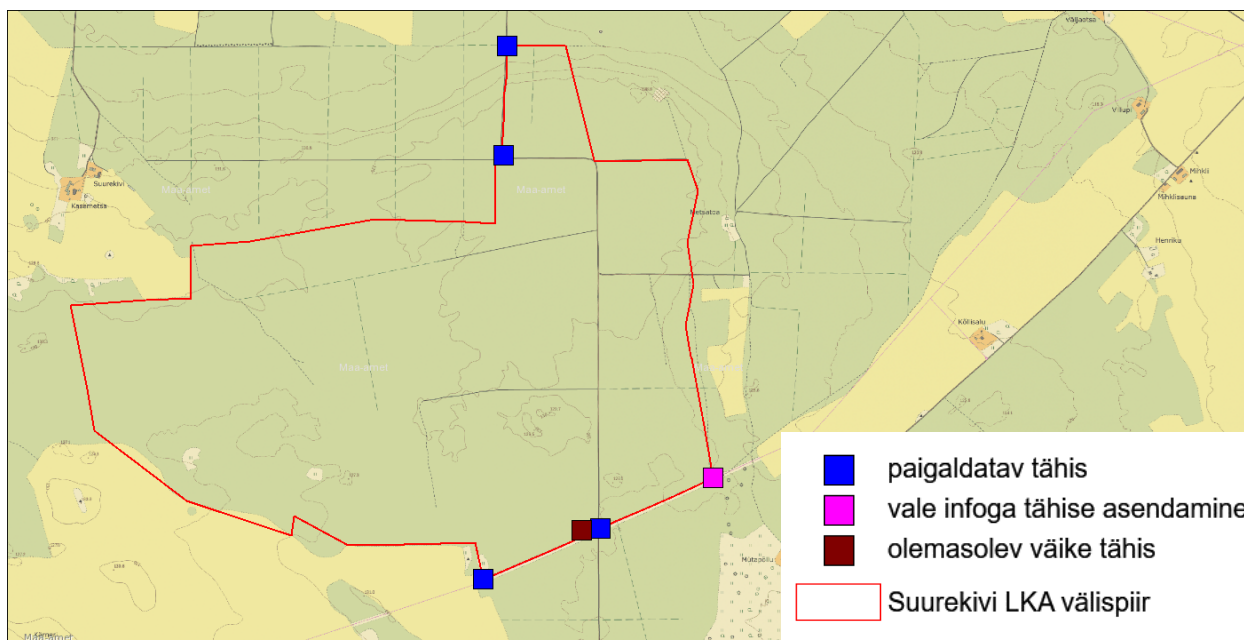
Inventeerimine on II prioriteedi tegevus, mida korraldab Keskkonnaamet 2028. aastal.

4.1.2. TARISTU

4.1.2.1. TÄHISTE PAIGALDAMINE

Looduskaitseala tähised puuduvad. Kaitseala kagunurgas on vana väga kulunud silt kirjaga „Suurekivi hoiuala”. Kuna 2019. aastal moodustati Suurekivi hoiualast looduskaitseala, tuleb see tähis asendada õige infoga (Suurekivi looduskaitseala) tähisega. Lisaks tuleb paigaldada neli tähist kirjaga „Suurekivi looduskaitseala Suurekivi sihtkaitsevöönd”. Kaitseala lõunapiiril tee lähedal on üks väike tammelehega tähis, mis on üpris märkamatu. Teisele poole teed tuleb paigaldada uus suur tähis. Väike tammelehega tähis võib jääda alles kuni muutub loetamatuks. Siis tuleb see eemaldada, asendada ei ole vaja.

Tähised paigaldatakse peamiselt teede ja sihtide äärde, kust on võimalik kaitsealale siseneda. Paigaldatavate tähiste asukohad on toodud joonisel 7. Pärast paigaldamist peab tähiste seisukorda regulaarselt kontrollima ning vajadusel asendama kulunud, lõhutud või amortiseerunud tähised uuega.



Joonis 7. Tähiste asukohad Suurekivi looduskaitsealal. Joonise alus: Eesti põhikaart, Maa-ameti 2019.

Kaitseala tuleb tähistada vastavalt Keskkonnaministri 3. juuni 2004. a määrusele nr 65 „Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised”.

Tähiste paigaldamine on oluline, et teavitada ala külastavaid inimesi kaitseala paiknemisest ning ära hoida teadmatusel tulenevaid ohtusid kaitseala väärtustele. Piiritähiste teavitav roll aitab seega kaudselt kaasa kõikide väärtustega seotud eesmärkide saavutamisele.

Tähiste paigaldamine on II prioriteedi töö, mida teeb Riigimetsa Majandamise Keskus. Tegevus on kavandatud 2021. aastasse.

4.1.3. EESKIRJAD, KAVAD

4.1.3.1. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks. 2024. aastal tuleb hinnata esimese perioodi tulemuslikkust (väärtuste seisundit) ja vajadusel uuendada kaitsekorralduskava. Kaitsekorraldusperioodi lõpus viiakse läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine ning koostatakse uus kaitsekorralduskava järgnevas kümneks aastaks.

Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uue koostamine on I prioriteedi tegevus, mida korraldab Keskkonnaamet. Tegevus on planeeritud 2024. ja 2029. aastasse.

4.2. TEGEVUSKAVA

Tegevuskava tabelisse (tabel 3) on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millea kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 3. Tegevuskava

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ⁷	Prioriteet	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Inventuurid, seired, uuringud														
4.1.1.1	Hariliku kopsusambliku kasvukohtade ekspertarvamus	Ekspertarvamus	KeA	I								X		
4.1.1.2	Kaitsealuste soontaimede, inventuur	Inventuur	KeA	II									X	
Taristu														
4.1.2.1	Tähiste paigaldamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II		X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kavad, eeskirjad														
4.1.3.1	Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine ja kava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I					X					X

⁷ KeA – Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus.

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on paikvaatlused ja inventuurid. Kaitsekorraldusperioodi keskel ja lõpus koostatakse kaitsekorralduse tulemuslikkuse analüüs. Käesoleva kaitsekorralduskava tulemuslikkuse vahehindamine tehakse 2024. aastal ning kava täitmise analüüs 2029. aastal.

Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Kaitse-eesmärgiks oleva kauni kuldkinga seisundit hinnatakse kasvukoha pindala ja generatiivsete isendite järgi. Kaitsekorraldus loetakse edukaks, kui kauni kuldkinga kasvukoht on säilinud vähemalt 45 ha-l ja generatiivsete isendite arv ei ole langenud. Kaitsekorralduse eesmärk on, et punane tolmpoa kaitsealal jätkuvalt kasvaks. Kaitse-eesmärgiks oleva hariliku kopsusambliku seisundit hinnatakse kasvukohtade pindala ja seisundi järgi. Kaitsekorraldus on edukas, kui hariliku kopsusambliku kasvukohad on säilinud vähemalt 124 ha-l. Kaitsekorraldus on olnud tulemuslik kui: vana loodusmetsa pindala on säilinud vähemalt 3,2 ha-l ja nende keskmine esinduslikkus on vähemalt C; vanad laialehised metsad on säilinud umbes 18,5 ha-l ja nende keskmine esinduslikkus on B; rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 147 ha-l ja nende keskmine esinduslikkus on vähemalt C.

Kaitsekorraldusperiood on olnud edukas, kui on rakendatud ja teostatud kaitsekorralduskavas planeeritud kaitsekorralduslikud tegevused.

Kõikide valdkondade tulemuslikkuse hindamise kriteeriumid ning nende arvulised väärtused on esitatud tabelis 4. Tabelis on esitatud vastavate kaitseväärtuse kohta ülevaatlikult kaitsetegevuse tulemuslikkuse hindamiseks vajalikud kriteeriumid ning nende lähte- ja sihtväärtused.

Tabel 4. Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine.

Jrk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.1	Kaunis kuldking	Kasvukoha pindala ja seisund	45 ha, generatiivsete isendite arv	Kasvukohad on säilinud vähemalt 45 ha-l ja liigi populatsioon on säilinud soodsas seisundis (generatiivsete puhmikute arv on ligikaudu 250).	Hindamise aluseks on inventuur.
2.1.2	Punane tolmphea	Liigi esinemine	Liigi esinemine	Punane tolmphea kasvab kaitsealal.	Hindamise aluseks on inventuur.
2.1.3	Harilik kopsusamblik	Kasvukoha pindala	124 ha	Kasvukohad on säilinud vähemalt 124 ha-l.	Hindamise aluseks on paikvaatlus ja ekspertarvamus.
2.2.1.1	Vanad loodumetsad (9010*)	Pindala ja esinduslikkus	Pindala 3,2 ha, esinduslikkus vähemalt C	Vanad loodumetsad on säilinud 3,2 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis, kus on head eeldused selle säilimisele. Hindamise aluseks on paikvaatlus.
2.2.1.2	Vanad laialehised metsad (9020*)	Pindala ja esinduslikkus	Pindala 18,5 ha, esinduslikkus vähemalt B	Vanad laialehised metsad on säilinud 18,5 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis, kus on head eeldused selle säilimisele. Hindamise aluseks on paikvaatlus.
2.2.1.3	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Pindala ja esinduslikkus	Pindala 147 ha, esinduslikkus vähemalt C	Rohunditerikkad kuusikud on säilinud 147 ha-l ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.	Elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis, kus on head eeldused selle säilimisele. Hindamise aluseks on paikvaatlus.

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud kirjandus:

Jüriado, I., Karu, L., Liira, J. 2012. *Habitat Conditions and Host Tree Properties Affect the Occurrence, Abundance and Fertility of the Endangered Lichen Lobaria Pulmonaria in Wooded Meadows of Estonia*. The Lichenologist 44(2): 263–276.

Jüriado, I., Liira, J. 2010. *Threatened Forest Lichen Lobaria Pulmoria – its Past, Present and Future in Estonia*. Forestry Studies 53: 15–24.

Jüriado, I., Liira, J., Csencsics, D., Widmer, I., Adolf, C., Kohv, K., Scheidegger, C. 2011. *Dispersal ecology of the endangered woodland lichen Lobaria pulmonaria in managed hemiboreal forest landscape*. Biodiversity and Conservation 20:1803–1819.

Kauni kuldkinga (*Cypridium calceolus*) kaitse tegevuskava. 2015. Keskkonnaministeerium.

Kull, T., Tuulik, T. 2002. Kodumaa käpalised. Tallinn: Digimap. 95 lk.

Lõhmus, E. 2006. Eesti metsakasvukohatüübid. Tartu: Eesti Maaülikooli metsandus- ja maaehitusinstituut. 80 lk.

Lõhmus, P., Suija, A. 2003. *Inventory of Lichens in Oak Forests Around Rakvere, Lääne-Virumaa*. Report. Käsikiri kättesaadav Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste instituudist.

Paal, J. 2007. „Loodusdirektiivi” elupaigatüüpide käsiraamat. Tartu: TÜ botaanika ja ökoloogia instituut. 202 lk. Kättesaadav: <http://www.botany.ut.ee/jaanus.paal/n2000.pdf>

Paal, J. 1997. Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsioon. Tallinn: Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus. 297 lk.

Palo, A. jt. 2018. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhend. Tartu. Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/metsainventeerimine_juhend_2018.pdf

Rennel, L. 2014. Lendorava elupaikade ja olemasolevate ning kavandatavate püsielupaikade ekspertiis. Palmse.

Torim, L. 2009. Hariliku kopsusambliku (*Lobaria pulmonaria*) esinemistõenäosust ja katvust mõjutavad tegurid Suurekivi, Haavakannu ja Lasila hoiuala puisniitudel. Magistritöö. Tartu Ülikool. Loodus- ja tehnoloogiateaduskond. Käsikiri kättesaadav Tartu Ülikooli Ökoloogia ja Maateaduste instituudist.

Veeroja, R., Männil, P. 2018. Ulukiasurkondade seisund ja kütmissoovitus 2018. Keskkonnaagentuur.

Seadused, määrused:

Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. RTL 2004, 111, 1758.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/790098?leiaKehtiv>

Kaitstava loodusobjekti tähistamise kord ja tähised. RTL 2004, 78, 1255.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13132978?leiaKehtiv>

Looduskaitseeadus. RT I 2004, 38, 258.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/130122011013?leiaKehtiv>

Suurekivi looduskaitseala kaitse-eeskiri. RT I, 12.03.2019, 11.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/112032019011>

Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine ja vääriselupaiga kasutusõiguse arvutamise täpsustatud alused. RTL 2009, 18, 218.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/116122010003?leiaKehtiv>

Andmebaasid:

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem): <http://loodus.keskkonnainfo.ee>

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/>

eSamba – Eesti Samblike Andmebaas: <http://www.eseis.ut.ee/index1.html>

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee>

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee>

Metsaregister: <http://register.metsad.ee/avalik/>

Natura aruandlus, 2019. 1. Annex D – Report format on the 'main results of the surveillance under Article 11' for Annex I habitat types:

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_habitats_reports-20190725-083848.xml&conv=589&source=remote#9010

Natura aruandlus, 2019. 2. Annex B - Report format on the 'main results of the surveillance under Article 11' for Annex II, IV & V species

http://cdr.eionet.europa.eu/Converters/run_conversion?file=ee/eu/art17/envxtxasa/EE_species_reports-20190725-081503.xml&conv=593&source=remote

Seireveeb: Keskkonnaagentuur: <http://seire.keskkonnainfo.ee>

LISAD

LISA 1. KAITSE-EESKIRI

Väljaandja: Vabariigi Valitsus
Akti liik: määrus
Teksti liik: algtekst-terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp: 22.03.2019
Redaktsiooni kehtivuse lõpp: Hetkel kehtiv
Avaldamismärge: RT I, 12.03.2019, 11

Suurekivi looduskaitseala kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud 07.03.2019 nr 20

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Ala kaitse alla võtmine ja kaitse-eesmärk

(1) Looduskaitsealana võetakse kaitse alla Lääne-Viru maakonnas Vinni vallas Koeravere ja Veadla külas asuv ala, mille nimeks saab Suurekivi looduskaitseala² (edaspidi *kaitseala*).

(2) Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta:

- 1) metsaökosüsteemi ning haruldasi, ohustatud ja kaitsealuseid liike;
- 2) elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) nimetab I lisas. Need on vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ja rohunditerikkad kuusikud (9050);
- 3) liiki, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ nimetab II lisas, ja selle elupaiku. See on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*);
- 4) kaitsealuseid liike ja nende elupaiku. Need on punane tolmphea (*Cephalanthera rubra*) ja harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*).

(3) Kaitseala maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele üheks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(4) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala piir

Kaitseala välis- ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas⁴.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas⁵ on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiride kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk

KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning pidada jahti kogu kaitsealal.

(2) Kaitsealal on lubatud:

- 1) sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel;
- 2) jalgrattaga sõitmine radadel;
- 3) käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatata juhtudel sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud tegevusel, sealhulgas piiranguvööndis metsamajandustöödel.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on kaitsealal lubatud lõkketegemine.

§ 6. Keelatud tegevus

(1) Kaitsealal on keelatud telkimine.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detail- ja üldplaneeringut;
- 4) lubada ehitada ehitusteatis kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatis;
- 8) jahiulukeid lisasööta.

§ 7. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis vajab kaitse-eeskirja kohaselt kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärasest ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk SIHTKAITSEVÖÖND

§ 8. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks.

(2) Kaitsealal on Suurekivi sihtkaitsevöönd.

§ 9. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi, nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ metsaelupaigatüüpide ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

§ 10. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine;
- 2) koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus;
- 4) olemasolevate rajatiste hooldustööd.

§ 11. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisustega:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) uute ehitiste püstitamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul rajatise püstitamine kaitseala tarbeks.

4. peatükk PIIRANGUVÖÖND

§ 12. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Suurekivi piiranguvöönd.

§ 13. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

§ 14. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud:

- 1) majandustegevus, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisustega;
- 2) kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ega tähistatud.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud:

- 1) rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine kohas, mis ei ole selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ega tähistatud;
- 2) rajatise püstitamine.

§ 15. Keelatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 2) maavara kaevandamine;
- 3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;
- 4) uuendusraie;
- 5) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine.

(2) Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab.

5. peatükk LÕPPSÄTTED

§ 16. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 17. Määruse kehtetuks tunnistamine

Vabariigi Valitsuse 15. septembri 2005. a määruse nr 237 „Hoiualade kaitse alla võtmine Lääne-Viru maakonnas” § 1 lõike 1 punkt 11 ja määruse lisas esitatud kaart „Suurekivi hoiuala” tunnistatakse kehtetuks.

§ 18. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 5. oktoobri 2010. a käskkirjaga nr 1390 algatatud haldusmenetluses, mille ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 19. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

¹ EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

² Kaitseala moodustatakse Vabariigi Valitsuse 15. septembri 2005. a määrusega nr 237 „Hoiualade kaitse alla võtmine Lääne-Viru maakonnas” kaitse alla võetud Suurekivi hoiuala põhjal. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktist 407 hõlmab kaitseala Suurekivi loodusala, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju loodusala kaitseesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

³ Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

⁴ Kaitseala välis- ja vööndite piirid on kantud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁵ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

Jüri Ratas
Peaminister

Jüri Luik
Kaitseminister keskkonnaministri ülesannetes

Taimar Peterkop
Riigisekretär

LISA 2. VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
Elustik					
2.1.1	Kaunis kuldking	Kauni kuldkinga kasvukohad on säilinud vähemalt 45 ha-l ja liigi populatsioon on säilinud soodsas seisundis (generatiivsete puhmikute arv on ligikaudu 250).	Korjamine ja tallamine. Tee äärte niitmine, võsaraie ja rekonstrueerimine.	Kaitseala tähistamine, järelevalve. Ei arendata külastustaristut. Kaitseala valitseja seab tööde tingimusi liikide ja metsaelupaikade kaitseks.	Kauni kuldkinga kasvukohad on säilinud vähemalt 45 ha-l ja liigi populatsioon on säilinud soodsas seisundis (generatiivsete puhmikute arv on ligikaudu 250).
2.1.2	Punane tolmepea	Punane tolmepea kasvab kaitsealal.	Sama, mis kaunil kuldkingal.	Sama, mis kaunil kuldkingal.	Punane tolmepea kasvab kaitsealal.
2.1.3	Harilik kopsusamblik	Hariliku kopsusambliku kasvukohad on säilinud ligikaudu 124 ha-l.	Metsa tihenemisest põhjustatud keskkonnatingimuste muutumine.	Ekspertarvamuse tellimine koos vajadusel kujundusraiate planeerimisega.	Hariliku kopsusambliku kasvukohad on säilinud ligikaudu 124 ha-l.
Kooslused					
2.2.1.1	Vanad loodusmetsad (9010*)	Vanad loodusmetsad on säilinud vähemalt 13 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C	Puudub (elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis)		Vanad loodusmetsad on säilinud vähemalt 3,2 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.
2.2.1.2	Vanad laialehised metsad (9020*)	Vanad laialehised metsad on säilinud või loodusliku arengu käigus kujunenud teist tüüpi metsaelupaigaks 27 ha ja elupaigatüübi esinduslikkus on vähemalt B.	Puudub (elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis)		Vanad laialehised metsad on säilinud vähemalt 18,5 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.

Jrk	Väärtus	Kaitse-eesmärk 30 aasta perspektiivis	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus kaitsekorraldusperioodi lõpul
2.2.1.3	Rohunditerikkad kuusikud (9050)	Rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 160 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt B.	Puudub (elupaigatüüp asub sihtkaitsevööndis)		Rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 147 ha ja elupaigatüübi keskmine esinduslikkus on vähemalt C.

LISA 3. AVALIKUSTAMISE MATERJALID

Keskkonnaameti kodulehekülj 04.12.2012 (<http://www.keskkonnaamet.ee/uudised-ja-artiklid/suurekivi-hoialale-koostatakse-kaitsekorralduskava/>)

The screenshot shows the website of Keskkonnaamet (Environmental Agency of Estonia). The header includes the agency's logo and name, along with navigation menus for 'ORGANISATSIION', 'TEENUSED', 'KESKKONNAINFO', and 'UUDISED & TEATED'. The main content area features a sidebar with a 'KROONLEHT' (Table of Contents) and a main article titled 'Suurekivi hoialale koostatakse kaitsekorralduskava' (A protection plan is developed for Suurekivi Nature Reserve). The article is dated 04.12.2012 and includes a photograph of a forest. The text describes the plan's purpose, its alignment with the National Nature Conservation Strategy, and mentions funding from the European Union and the Estonian Development Bank. It also provides contact information for Riina Koster and Aarepe Elispere.

KROONLEHT >
KESKKONNAMÕJU HINDAMISED >
LUBADE EELNÕUDE AVALIK VÄLJAPANEK >
RIICHIRAND >
ETTEKANNED >

Suurekivi hoialale koostatakse kaitsekorralduskava

04.12.2012

Keskkonnaamet on alanud Suurekivi hoiala kaitsekorralduskava koostamise aastareisil 2013–2022. Kaitsekorralduskava eelnõu tutvustamine toimub kolmapäeval, 12. detsembril algusega kell 15 Keskkonnaameti Vtnu regioonil Ralvere konnort saaris aadressil Kundert 18, Ralvere.



Pildi autor Riina Koster

Kaitsekorralduskava on kaitseala kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eemalgihts olemist loodusväärtus, nende mõjuvõime ja kaitsemõeldmised ning koostatakse looduskaitselise tegevuse kuni kümneaastane tegevusplan. Suurekivi hoiala kaitsekorralduskava koostajaks on Aarepe Elispere OÜ. Tööd rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

272,5 ha suurune Suurekivi hoiala võeti kaitse alla 2005. aastal ning ta asub Lääne-Vtnu maakonnas Vtnu vallas Ralvere ja Vtnu külas. Hoiala on moodustatud Ralvera 2000 võlgustiku kuuva Suurekivi loodusala baasil. Praegu on mõelduses hoiala muutmise Suurekivi looduskaitseliseks.

Tegemist on looduslikus seisundis rasase metsalaguga, mida rimestavad üksikud metsalagened. Metsakoostusest on valdavalt kõrge looduskaitselise väärtusega rohupoestikud kuuksid. Lisaks kuuksudele esineb valikesse eraldiseisena eraldiseisva puistiku moodi kasvunud vanu laialehised metsad. Aast otsusevõttest ha rimestest rimestest vajab erilist tähelepanu ja kaitset kuuksud, kes on I kaitsekattekoosseis kuuksid. Aia on rimest kaitsealasse talme- ja sambliku rimestest. Esineb rohtikud II kaitsekattekoosseis kuuksud kaunist kuuksid ning kuuksides on registreeritud rimest ka valikesse ja suure kuuksid ning kaheksa kuuksu kuuksu. Metsa kõrge looduskaitselise väärtust kuuksud väärtusevõime mõõdetav rimestest olemise ha rimest kuuksuambliku ja suuga rimestest olemine.

Kaitsekorralduskava avaliku kaasamise koostamise ootatakse maamõnikke, kohalikke elanikke, ettevõtteid ja teisi asjast huvitatuid. Kava tööversiooniga saab tutvuda [siin](#). Parandusepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni 20. detsembrini 2012 Keskkonnaameti Vtnu regioonile juttude nr 18, 44307 Ralvere) või e-posti aadressil riina.koster@keskkonnaamet.ee.

Lisainfo:
Riina Koster, Keskkonnaamet, riina.koster@keskkonnaamet.ee, 503 7128
Priit Toompere, Aarepe Elispere OÜ, priit@aaarepe.ee, 5059914




Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

Vinni valla kodulehekülj 05.12.2012

Te-pyccku | In English Avalikhele | Sisukaart OTSI



Elanikule **Kõlasele** Logi sisse

[Uudisinfo](#) [Juhtimine](#) [Sotsiaal ja teavishoid](#) [Haridus ja kultuur](#) [Ehtus ja planeerimine](#) [Keskkonnakaitse](#) [Vabaaeg ja sport](#) [Kõlad](#) [Kaasid](#)

Uudised ja teated
Koduvalla Sõnumid
Kalender
Kodanikukaitse
Talustus ja asukohad
Pildigaleriid
Vabad toekohad
Statistika
Otsing
Kinnistute maak
Ettevõtlus

Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamiskoosolek

05.12.2012 Tagasi

Keskkonnaamet teatab, et on algatanud Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamise perioodiks 2013-2022.


Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kolmeaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adaste Ekspert. Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub **12.12.2012 kell 15:00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris** (Kunderi 18, Rakvere) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava asehüüd. Kava töövõrsiooriga on võimalik tutvuda siin.

Koosolekul oodatakse osalejata ettepanekuid kaitsekorralduslike tegevuste kohta. Kohale on oodatud maaomnikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised eesajast huvitatud.

Tood rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Etikeskkonna arendamiselavenduskava“ prioriteetse avina „Säästava keskkonnakaitse infrastruktuuride ja tugiteenuste arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tagasihoidmise koostamise looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Toimetaja: MART VILLUP

3 Vaadatud



Adepte Ekspert kodulehekül



ADEPTE
EKSPERT

Meist Keskkonnakorraldus Tuuleenergia Kemikaalohutus Tehtud tööd Kontaktid

Avalikud dokumendid

- Suurekiivi HA kaitsekorralduskava
- Paldiski linnas Selja tuulepargi KSH
- Letipää MKA kaitsekorralduskava
- Punane tn 76 DP KSH
- Mustamäe tee 3, 3a ja Endla 77 KSH
- Paljassaare põik 15 (Ecobay) KSH
- Kolde pst 75 KSH
- Kolpsi saare DP KSH

Suurekiivi hoiuala KKK avalikkuse kaasamiskoosolek

Teatame, et Keskkonnaamet on alustanud Suurekiivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamist. Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitse tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub 12.12.2012 kell 15:00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris (Künderi 10, Rakvere) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda siin.

Koosolekul oodatakse osalejate ettepanekuid kaitsekorralduslike tegevuste kohta. Kohale on oodatud maasõnnikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Lisainfo:
Keskkonnaamet, Riina Koller, tel 325 8404, 5037128, riina.koller@keskkonnaamet.ee
Adepte Ekspert OÜ, Piret Toonpere, tel 5059914, piret@adepte.ee

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013“ ja sellest tuleneva „Edukas keskkonna arendamise rakendusloos“ prioriteetses suunas „Säästvus keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugiteenuste arendamine“ meetme „Looduse mitmekesistuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesistuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.


Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond


Eesti tuleviku heaks

Kiri maaomanikele 04.12.2012



Maie Leetmaa
Mati Linnamägi
Priit Sõnum
Evald Küngas
Anu Aasamets
Harri-Arnold Kaljuvee
Valdur Janno
Tõnu Otsa
Anu Põldmaa
Lehti Grau

Meie: 04.12.2012

Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamiskoosolek

Lugupeetud maaomanik

Teatame, et on algatatud Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamine perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub **12.12.2012 kell 15:00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris** (Kunderi 18, Rakvere) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga saab tutvuda Keskkonnaameti kodulehel.

Koosolekul oodatakse osalejate ettepanekuid kaitsekorralduslike tegevuste kohta. Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni **20. detsembrini 2012** Keskkonnaameti Viru regioonile (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee.

Lisainfo:

Riina Kotter, Keskkonnaamet, riina.kotter@keskkonnaamet.ee, 503 7128

Piret Toonpere, Adepte Ekspert OÜ, piret@adepte.ee, 5059914

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Lugupidamisega

Piret Toonpere
OÜ Adepte Ekspert
keskkonnaspetsialist

E-kiri huvitatud osapooltele 04.12.2012

Piret Toonpere

Saatja: Piret Toonpere <piret@adepte.ee>
Saatmisaeg: 5. detsember 2012. a. 15:31
Adressaat: 'raadi.gaver@rjk.ee'; 'rmk@rmk.ee'
Teema: Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamiskoosolek

Teatame, et on algatatud Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamine perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub **12.12.2012 kell 15:00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris** (Kunderi 18, Rakvere) avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga saab tutvuda siin: http://adepte.ee/avalikdokument/KKK/KKK_Suurekivi.pdf

Koosolekul oodatakse osalejate ettepanekuid kaitsekorralduslike tegevuste kohta. Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kuni **20. detsembrini 2012** Keskkonnaameti Viru regioonile (Kunderi 18, 44307 Rakvere) või e-posti aadressil riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Lisainfo:

Riina Kotter, Keskkonnaamet, riina.kotter@keskkonnaamet.ee, 503 7128

Piret Toonpere, Adepte Ekspert OÜ, piret@adepte.ee, 5059914

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.



Parimate soovidega,

Piret Toonpere
OÜ Adepte Ekspert
keskkonnaspetsialist
tel 6732244
mob 5059914
e-post piret@adepte.ee
www.adepte.ee



KESKKONNAAMET



Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond



Eesti looduse kesks

Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamiskoosolek

Keskkonnaamet teatab, et on algatanud Suurekivi hoiuala kaitsekorralduskava koostamise perioodiks 2013–2022.

Kaitsekorralduskava on kaitsealade kaitsekorralduse strateegiline dokument, milles kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegurid ja kaitsemeetmed ning koostatakse looduskaitseliste tegevuste kuni kümneaastane tegevusplaan. Kaitsekorralduskava koostaja on OÜ Adepte Ekspert.

Kaitsekorralduskava koostamise raames toimub **12.12.2012 kell 15:00 Keskkonnaameti Rakvere kontoris (Kunderi 18, Rakvere)** avalikkuse kaasamise koosolek, kus tutvustatakse kava eelnõud. Kava tööversiooniga on võimalik tutvuda Keskkonnaameti veebilehel.

Koosolekul oodatakse osalejate ettepanekuid kaitsekorralduslike tegevuste kohta. Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Info:

Keskkonnaamet
Riina Kotter
tel 325 8404, 5037128
riina.kotter@keskkonnaamet.ee

Adepte Ekspert OÜ
Piret Toonpere
tel 5059914
piret@adepte.ee

Kaasamiskoosoleku protokoll

SUUREKIVI LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA

AVALIKKUSE KAASAMISE KOOSOLEK

Protokoll

Toimumise aeg: 12. detsember 2012 kell 15.00–16.00
Toimumise koht: Keskkonnaameti Rakvere kontor (Kunderi 18, Rakvere)
Protokollija: Piret Toonpere
Koosoleku juhataja: Riina Kotter
Osalejad: Eva Klaas (Virumaa Teataja), Janek Kivi (Adepte Ekspert OÜ), Kairi Nurme (Keskkonnaamet), Lehti Grau, Linda Kelu (Keskkonnaamet), Romas Liekis (Riigimetsa Majandamise Keskus), Tõnu Otsa, Tõnu Wilu.

Koosoleku käik:

1. Keskkonnaameti esindaja Riina Kotter (R.K.) tervitas kohaletulnuid ning juhatas koosoleku sisse. Tutvustati Suurekivi hoiuala ning kaitsekorralduskava olemust.
2. Adepte Ekspert OÜ esindaja Piret Toonpere (P.T.) tutvustas kaitsekorralduskava (KKK) tööversiooni.
3. Sõnavõttud, küsimused, vastused:

Romas Liekis (R.L.): Kas ala põhjaosas olevat raiesmikku võiks ka piiranguvööndisse arvata? Sellel ju looduskaitsealine väärtus puudub.

R.K.: Kui me tšoneerime kaitsealaid, siis üks eesmärk on ala ühtsus. Me ei tekita väikseid piiranguvööndi tükikesi sihtkaitsevööndi sisse. Üritame säilitada ala ikkagi kompaktsena.

Janek Kivi (J.K.): Sellel on ka liigikaitsealine eesmärk, kuna antud alal esineb I kat liik lendorav ning nende headeks elutingimusteks on vajalikud võimalikult ulatuslikud sidused metsaalad.

R.L.: Kuidas on selle karjääriga kaitseala kõrval? Kas antud teema on samuti KKK-s käsitletud?

P.T.: Karjäär on iseenesest KKK-s mainitud, aga tuleb arvestada, et potentsiaalne karjääriala jääb hoiualast väljapoole. Kaitsealal on igasugune kaevandamine keelatud. Olen nõus, et kaevandus looduskaitseala vahetuses ei saa positiivselt mõjuda, kuid KKK ega kaitse-eeskiri ei saa keelata tegevusi, mis jäävad väljapoole kaitseala piire. Hetkel on võimalus ainult teha ettepanekuid piiride muutmiseks, kuid kaitseala laiendamine karjäärialale ei ole samuti põhjendatud, kuna seal puuduvad olulised loodusväärtused.

R.K.: Antud ala puhul on pigem oluline nende metsade säilimine, mis ühendavad Suurekivi looduskaitseala Haavakannuga looduskaitsealaga.

Lehti Grau (L.G.): Kas seal alal ei võiks siiski raiet korraldada? Tarvilik oleks sanitaarraie kuna palju esineb mädapuitu.

Kuidas maad müüa või vahetada saaks, kui seal midagi teha ei tohi ja seal kehtib sihtkaitsevöönd? Rääkisite ettekandes kopsusamblikust, minu maa peal kasvab musta limasamblikku. 1999. a käidi seda uurimas seal.

R.K.: Loodusmetsa ja liigiline väärtus suurenebki just siis, kui metsas on surnud puid ehk lamapuitu ja kooslus on ilma inimhõltsuta. Sihtkaitsevööndis olevat maad saab pakkuda riigile ostmiseks või vahetamiseks. Kui te teate, kus on mõne kaitsealuse liigi kasvukoht, siis võiksite sellest teada anda Keskkonnaametile.

Tõnu Wilu (T.W.): Millal ametlikult registreeriti kuldkinga kasvukohad? Kohalikud peaksid olema teadlikud, et seal kuldkinga esinduslikult kasvab.

P.T.: 2007. a on tehtud suurem inventeerimine, mille käigus kuldkinga esinemisalad ka registreeris kanti. Lisaks kuldkingale on seal ka teisi käpalisi.

Eva Klaar (E.K.): Kui tihti seal lendoravat seiratakse?

P.T.: See käib riikliku seireprogrammi raames, mis näeb ette, et kõiki teadaolevaid leiukohti seiratakse iga kuue aasta tagant. Järgmine seirekord peaks olema 2015. a.

R.K.: Lendoravaga on see probleem, et me ei saa kaitsekorralduskavaga tagada liigi elupaikade sidusust erinevate metsade vahel. Suurekivi hoiuala kõrval on ka Haavakannu hoiuala, tuleks rohkem ühendada erinevaid metsamassiive ja tagada lendorava elupaikade säilimine.

E.K.: Mis erinevused on sihtkaitsevööndil ja piiranguvööndil?

R.K.: Sihtkaitsevööndis on piirangud rangemad, keelatud on majandustegevus. Samas antud ala puhul ei ole ka piiranguvööndis näiteks lageraie lubatud.

T.W.: Kas kuldkinga esinemine alal kantakse ka infostendile?

P.T.: Kindlasti tuleb infostend ala väärtuste tutvustamiseks, kuid avalikult ei märgita I ja II kaitsekategooria liikide leiukohti.

Tõnu Otsa (T.O.): Kes korraldab kaitsekorralduslikke tegevusi?

R.K.: Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet. Tähiste ja infotahvlite paigaldamise jms osas tehakse koostööd RMK-ga.

R.K.: Täna kohaletulnuid arutelust osavõttust ja lõpetas koosoleku. Informeeris, et kirjalikult oodatakse ettepanekuid kuni 20.12.2012.

Protokollis:

Piret Toonpere

12.12.2012

LISA 4. ULATUSLIKE LOODUSÕNNETUSTE LIKVIDEERIMINE JA METSAKAHJUSTUSTE LEVIKU TÕKESTAMINE KAITSEALA PIIRANGUVÖÖNDIS JA HOIUALAL

Kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis ja hoiualal üldreeglina lubatakse tegevusi, mille mõju objekti kaitse-eesmärgile on neutraalne või positiivne. Nendel aladel on tolereeritavad ka majanduslikel eesmärkidel tegevused viisil ja mahus, mis ei ole vastuolus kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgiga. Paratamatult võib ette tulla olukordi, mida ei ole võimalik lahendada tavapäraselt selleks kasutatavate õigusnormide järgi (nt oleks vaja teha lageraiet, mida kaitsekord ei võimalda). Tüüpilisteks sellisteks näideteks on loodusõnnetused metsamaal, nagu torm, tuli või ulatuslik metsakahjustuse levik, invasiivse võõrliigi levik jmt. Sellistel juhtudel on tegemist metsa ökosüsteemile omaste protsessidega, milledesse pole vaja tingimata sekkuda, kuid mis maaomanikule võib põhjustada majanduslikku kahju. Lisaks tuleb ette ka olukordi, kus sekkumata jättes võivad kahjustused kanduda väljaspoole kaitstavaid alasid: näiteks metsakahjurid võivad kaitsealalt levida majandusmetsadesse. Seetõttu peab kaitseala valitseja erandolukordades kaaluma erinevaid huve ja otsima kompromisslahendusi.

Metsaseadus võimaldab loodusõnnetuste likvideerimiseks või metsakahjustuste leviku tõkestamiseks teha lageraiet või sanitaariet (kuni täiuseni 0,3). Kaitsealadel tuleb sealjuures arvestada ka kaitse-eeskirjaga seatud piirangutega (raieviisile, langi suurusele, täiusele vmt). Lisaks eelnevale on võimalik teha ka kujundusraiet, kui kaitsekorralduskava seda ette näeb.

Alljärgnevalt ongi toodud piiranguvööndis ja hoiualal rakendatavad kujundusraie põhimõtted, mida kasutatakse metsakahjustuste leviku tõkestamiseks ja ulatuslike loodusõnnetuste likvideerimiseks juhuks, kui neid erandolukordi ei ole võimalik lahendada kaitsekorraga ettenähtud metsamajandamise reeglite raames (lageraie või sanitaarraiena). Kujundusraie kooskõlastamine toimub kaitseala valitseja kaalutusotsuse alusel. Kaitseala valitseja hindab kujundusraie vajalikkust ja kooskõla kaitse-eesmärgiga.

Kaitstava loodusobjekti valitseja võib lubada piiranguvööndis või hoiualal teha kujundusraiet, arvestades järgmisi põhimõtteid:

- 1) Kahjustuste likvideerimine kiirendab kaitse-eesmärgi tagamiseks vajaliku uue metsapõlve teket või see pole vastuolus kaitse-eesmärgiga.
- 2) Kujundusraie on vajalik võõrliigi tõrjeks või metsakahjurite leviku tõkestamiseks kaitsealast välja.

LISA 5. FOTOD



Foto 1. Punane tolmpes Suurekivi LKA-l. Foto: Liggi Namm



Foto 2. Kaunis kuldking Suurekivi LKA-l. Foto: Liggi Namm



Foto 3. Harilik kopsusamblik Suurekivi LKA-1. Foto: Liggi Namm



Foto 4. Sihtkaitsevööndi mets. Foto: Liggi Namm



Foto 5. Kultuurkuusik sihtkaitsevööndis. Foto: Liggi Namm



Foto 6. Suurekivi LKA läbiv tee. Foto: Janek Kivi.



Foto 7. Suurekivi hoiuala vananenud tähis. Foto: Janek Kivi.



Foto 8. Suurekivi LKA väike tähis, mille asukoht on võsastumas. Foto: Janek Kivi.



Foto 10. Suurekivi LKA lõunapiir (liinist vasakul on looduskaitseala). Foto: Liggi Namm